

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vliv marihuany na chápání světa, života a jeho hodnot

Vít Řehák

Bakalářská práce

2016

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vít Řehák**
Osobní číslo: **H13455**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Vliv užívání marihuany na chápání světa, života a jeho hodnot**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je zodpovědět otázku, zda má pravidelné užívání marihuany vliv na chápání světa, života a jeho hodnot u uživatelů a pokud ano, v čem vliv spočívá. Dalším cílem práce bude odhalit motivace aktérů k pravidelné konzumaci této návykové látky. Práce bude založena na terénním výzkumu, který autor provede mezi pravidelnými uživateli marihuany.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HAAG, Stefan. O druidských nápojích a čarodějném bejlí: léčivé a kouzelné byliny celého světa. Vyd. 1. Praha: Granit, 2003, 191 s. ISBN 80-7296-027-x.

HUXLEY, Aldous. Brány vnímání. Nebe a peklo. Praha: Maťa, 2011, 176 s. ISBN 978-80-7287-152-0.

KRČIL, Bohumil. Hašiš v Domově bohů. Editor Tomáš Vrba. Praha: Gallery, 2009, 64 s. ISBN 978-80-86990-31-6.

LORENCOVÁ, Radmila. Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany. Praha: Dauphin, 2011, 139 s. ISBN 978-80-7272-247-1.

RÄTSCH, Christian. Psychoaktivní rostliny: historie, léčení, účinky, příprava, rituály. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2011, 288 s. ISBN 978-80-7336-625-4.

ROBINSON, Rowan. Velká kniha o konopí. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 1997, 281 s. Verbena. ISBN 80-7207-046-0.

VALÍČEK, Pavel. Rostlinné omamné drogy. Vyd. 1. Benešov: Start, 2000, 191 s. ISBN 80-86231-09-7.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2016**

prof. PhDr. Karel Rydl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2015

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Heřmanově Městci dne 28. 11. 2016

Vít Řehák

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval PhDr. Janě Jetmarové, Ph.D. za trpělivost, odborné vedení i cenné rady, kterými mi pomáhala při přípravě a zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá vlivem pravidelného užívání marihuany na chápání světa, života a jeho hodnot. Je založena na terénním výzkumu, který autor provedl mezi pravidelnými a dlouhodobými uživateli marihuany. Dále se pokouší objasnit motivaci k užívání této látky, nastínit životní postoje i názory pravidelných uživatelů. Na fenomén marihuany nahlíží z mnoha stran a poukazuje na individuální i společností propagované názory a stanoviska. Zamýšlí se nad bohatou společnou historií člověka a marihuany od hlubokého pozitivního významu ve východních náboženstvích po mnohdy stereotypní názory západních společností.

KLÍČOVÁ SLOVA

marihuana; uživatelé; psychoaktivní látky; součást života; vědomí a podvědomí; změněné vědomí; životní hodnoty, postoje

TITLE

The effect of marijuana use on the perception of the world, life and its values

ANNOTATION

The Bachelor thesis examines the effect of periodically marijuana use on the perception of the world, life and its values. It is based on field work that author realized between periodic and long-term users. It also aims to clarify the motivation to use this substance, outline the attitudes and opinions of periodic users. The phenomenon of marijuana is viewed from many sides and shows the individual and the society promoted views and

opinions. It considers a rich common history of man and marijuana from deep positive meaning in Eastern religions to often stereotypical views of Western societies.

KEY WORDS

marijuana; users; psychoactive substances; part of life; conscious and subconscious; altered consciousness; life values, attitudes

Obsah

<u>ÚVOD</u>	9
Kapitola 1.....	17
<u>METODOLOGIE PRÁCE</u>	
Kapitola 2.....	24
<u>MARIHUANA JAKO SYMBOL</u>	
Kapitola 3.....	31
<u>ALKOHOL A MARIHUANA</u>	
Kapitola 4.....	35
<u>UŽÍVÁNÍ MARIHUANY JAKO RITUÁLNÍ AKT</u>	
Kapitola 5.....	39
<u>NÁBOŽENSKÉ VÝZNAMY PSYCHOAKTIVNÍCH LÁTEK</u>	
5. 1 Historie.....	40
5. 2 Mnichovo kázání vody.....	41
5. 3 Křesťanství versus marihuana.....	41
Kapitola 6.....	44
<u>STAVY PO UŽITÍ MARIHUANY</u>	
<u>ZÁVĚR</u>	56

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se pokouším přiblížit vliv pravidelného užívání marihuany na chápání světa, života a jeho hodnot. Snažím se objasnit, v čem vliv spočívá a jaké psychické či fyzické změny probíhají u uživatelů. Dalším cílem je odhalit příčiny a okolnosti prvního užití i motivace k pravidelné konzumaci marihuany. Pro osvěžení jsem v práci použil doslovné citace některých svých informátorů.

Dobové vědecké, teologické a často individuální představy jsou v našem světě mnohdy brány jako objektivní fakta. Člověk musí sám rozlišovat mezi „opravdovostí“ všech těch tvrzení, a ne je automaticky brát jako správná a jediná možná.

Lehké (přírodní) drogy, v našich zeměpisných podmínkách tedy převážně marihuana, je z psychologického hlediska jednou z těch, které člověku přináší bližší poznání, vzhled do „Já“. Jelikož se celý život pokouším najít (vyšší) smysl života nebo spíše smysl „bytí lidí“, stejně jako pojmenovat ono mystično „nad námi“ (i kolem nás), zdá se mi, že marihuana by mohla být jedním z prostředníků, které po požití člověku navozují (euforické) pocity dobré nálady, touhu po poznání a tím člověka staví do pozice pozorovatele, který se mimo jiné může více soustředit nejen na chování, názory a celkové chápání světa ostatních lidí, ale i na spojení s „něčím“ kolem nás. V případě marihuany se však vždy jedná o silný individuální faktor osobnosti člověka a její vliv má u různých osobností různou odezvu. Může marihuana napomáhat k bližšímu zkoumání věcí okolo nás?

„...ono to asi vážně na každýho působí jinak, já jsem vlastně z počátku říkal, že by to třeba mohlo mít různý vlivy na různý etnický skupiny, že různý lidi jsou nějak jinak postavený a tohleto, ale vlastně vidim mezi tady náma - mezi Evropanama, mezi Čechama, mezi mejma

kamarádama, že na každýho ta tráva má trošku jinej vliv. Že jsou vyloženě lidi, který dělaj věci líp po marihuaně. A opravdu jako to vidim, že jo. Jsou lidi, který vlastně to potřebujou už v podstatě, aby tu věc ud'ali a tam jako vidim zas třeba tu zhoubnost, protože jakmile ty tu trávu - já tomu nechci říkat furt droga, mně se to jako hrozně jako přičí, jo, droga je prostě drugs, drugs, drugs, chemie, prášky, chemicky vytvořeno, pro mě to droga není, i když samozřejmě, můžem to tak nazvat, žejo. Ale vidim prostě, že lidi některý na tom fungujou v mnoha situacích třeba jako líp, ale to je právě ta zhoubnost tý situace, že oni si to začnou propojovat s těma situacema, pak to vlastně vyžadujou, chtěj tu trávu vlastně užít k tomu, aby to ud'ali a vytrácí se vlastně nějaká přirozenost tý činnosti, kdy ten člověk to vlastně dělal přirozeně, naučil se to dělat přirozeně a teď už k tomu potřebuje tu trávu, protože má pocit, že to na tý trávě udělá líp. A možná tam hraje i to, co jsi říkal ty a to je zas nějaká ta sugesce. On si možná jenom vsugerovává, že to na tý trávě udělá líp. Ale tak si myslim, že fungujou veškerý látky, nebo veškerý drogy. Člověk si pak ty drogy propojuje s těma situacema a pak ty situace bez nich nechce řešit, pokud má pocit, že ty situace předtim zvládnul líp, na "tom". Což se může opravdu dí, myslim si, že na tý marihuaně je spousta lidí, co dokážou líp dělat, třeba - zas nebudu jmenovat - vlastně Robin, to můžu říct, no, tak ten jako vyloženě právě fotí, žejo, dělá fotky, živí se tím - a ten vyloženě jako se hrozně rád zkouří, hrozně rád zapálí tu marijánu a pak je vidět že opravdu tu činnost nahlíží jinak, trošku má i ten aparát jinak a baví ho to víc, no..." (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Během užívání marihuany uživatel odkládá svou každodenní sociální roli, přebírá roli jinou a může prožívat chvíle s pocitem lepšího rozhledu, vhledu do detailu věci. Očima antropologa jsou tyto změny způsobené především přijetím nové role, názor chemika by zase odkazoval spíše na psychofyzické změny, které užívání marihuany jistě vyvolává. Uživatelé

zmiňují lepší pochopení (od) ostatních účastníků této cílené sešlosti, vystupují ze svých sociálních rolí, stále však vnímají svět svými očima a mnohdy od základů a s nepopsanou myslí. Je to důsledek užití / užívání marihuany, nebo spíše efekt, který nabízí liminální situace každému z nás?

Má marihuana podobné účinky jako „silnější“ přírodní halucinogenní látky? Je psychoaktivní látka v marihuaně účinkem na člověka srovnatelná například s meskalinem? Na tuto otázku mi přinesla jasnou odpověď kniha *Brány vnímání*. Pacifista, humanista, filozof a spisovatel Aldous L. Huxley (1894 – 1963), kromě jiného je známý také pro užívání a obhajobu halucinogenních látek, nicméně není pochyb, že za svého života byl jistě významným intelektuálem (Wikipedie [online], 2001), jako jeden z prvních popsal účinky meskalinu (z kaktusu peyotl, latinsky *Lophophora williamsii*). Tento popis obsahuje převážně kladné hodnocení skrze detailnější vnímání, zájem o bližší poznání, absenci návykovosti i škodlivých účinků pro člověka. Jeho poznámky a informace jsou srovnatelné s výpovědí mých informantů a s jejich poznámkami o vlivu marihuany. Pokud porovnáme i poznatky Lorencové z knihy *Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany*, může se zdát, že podoba tu skutečně je. Také v knize *Plants of the gods* autoři uvádějí, že kmeny mexických indiánů často nahrazovaly peyotl právě marihuanou. (Schultes, Hofmann, Rätsch, 2001: 99) Je jasné, že marihuana i meskalin mají podobné účinky a vliv na člověka, i když jejich chemické složení i chemická reakce v lidském těle jsou odlišné.

Užívání marihuany je zajímavé i z hlediska velmi široké škály uživatelů, což je zároveň největší překážka pro definování uživatele marihuany jinak, než že užívá marihuanu. Vedle rastafariánů jsou to punkeři, skáčkaři (marihuanu samozřejmě užívají i lidé, poslouchající jakoukoliv jinou hudbu) „hipíci“, dredaři, „skejtáči“, „slušně oblečení

intelektuálové i mladé matky s dětmi“ (Lorencová, 2011; 63), umělci či kreativci, dělníci, podnikatelé, vychovatelé i dobrodruzi.

Jak píše Lorencová: „užití marihuany je součástí hledání“ (Lorencová, 2011; 35), je ale i součástí aktivit, zábavy, součástí relaxace, odpočinku, součástí kultury, součástí minulosti, (alespoň prozatímní) budoucnosti, přítomnosti. Marihuana je součástí života široké skupiny lidí napříč různými zájmy, sociálními statusy či rolemi, nebo jejich studijního nebo pracovního zaměření.

Nebudu se pokoušet sestavovat vzorec uživatelů marihuany, ve své práci pokusím odhalit vliv marihuany na člověka ve smyslu "ovlivňování" jeho vědomí a podvědomí (možná i povědomí). Z toho důvodu je výběr respondentů orientován na uživatele, kteří nepřistupují k marihuaně čistě konzumně, ale mají k ní spíše kladný vztah a věří, že se i díky ní mohou stát (či stávají) lepšími, moudřejšími jedinci či, jak říká Huxley, si díky ní uvědomují své nedostatky a snaží se je napravit. (Huxley, 1977: 79) Nebo tak připadají / připadali alespoň mně. Práce bude založena především na těch, které Lorencová uvádí jako hledající „hlubší pochopení světa“ (Lorencová, 2011: 11). Aspekt hlubšího pochopení světa je jedno z hlavních témat, která jsem se snažil nastínit při natáčených rozhovorech.

„Potřeba častých chemických úniků z nesnesitelné samoty a omezujícího okolí však nepochybně přetrvá. Vzniká zde tedy potřeba nějaké nové drogy, drogy, která uleví ztrápeným lidským bytostem a utěší je, aniž by byla z dlouhodobého hlediska nějak škodlivá. Taková droga musí být rovněž účinná v malých dávkách a měla by být i syntetizovatelná. Pokud by neměla tyto vlastnosti, její produkce, stejně jako produkce vína, piva, lihovin a tabáku, by se nezbytně křížila s rostoucí spotřebou potravin a jiných nepostradatelných plodin. Musela by být rovněž méně toxická, než je například takové opium nebo kokain, nesměla by mít

nežádoucí společenské dopady jako třeba alkohol nebo barbituráty, musela by být méně nebezpečná srdci a plicím, než jsou nikotin a dehet z cigaret. A z druhé, té kladné stránky, by pak měla vyvolávat daleko zajímavější změny ve vědomí, změny s větší vnitřní hodnotou, než je pouhé uklidnění nebo stav beze snu, různé přeludy všemohoucnosti nebo obyčejné vymanění se z útlumu.“ (Huxley, 1977: 72 – 73) Marihuana splňuje téměř všechny zmíněné podmínky. Huxley je sice uvádí v kontextu s meskalinem, avšak marihuana, která je v našich podmínkách daleko rozšířenější a dostupnější má velmi podobnou charakteristiku i účinky. Samozřejmě není správné nutit lidem další látky, které by je odprostily od reality. Jediným přijatelným řešením se zdá záměna látek, skrze se lidé snaží odpoutat od každodenního života. Nesouhlasím však s tím, že by tyto látky měly být syntetizovatelné, tedy uměle vytvářené. Lidé by se neměli „pumpovat“ chemickými výdobytky, i když to v naší moderní vědecké společnosti často bývá přesně naopak. Tuto situaci také nastiňuje Huxley ve své sci-fi knize *Konec civilizace*, kde všichni „naprogramovaní“ lidé užívají tzv. *Somu* (čistou drogu) k úniku a odpoutání se od starostí a strastí svého předem nalinkovaného života. Soma svými účinky navíc zabraňuje zavrnutí takové reality, jak je prezentována společností (lidé žijí pouze pro společnost, nikoliv sami pro sebe).

Marihuana nevytváří v člověku fyzickou závislost, pouze „působí jistou psychickou závislost v důsledku touhy po navozených subjektivních účincích.“ (Robinson, 2004; 95) Skrývá se tedy „kouzlo“ marihuany pouze v psychickém rozpoložení uživatele, nebo svým vlivem přispívá k lepšímu úniku od reálného světa a tím i k „oddálení se“ od každodenních situací, na něž poté získává uživatel jiný náhled s jistým nadhledem? Huxley tento jev charakterizuje jako mozek v obalu, jeho slovy „redukční záklopku“, skrze kterou prosakuje jen určité množství vědomostí a moudrosti: „Většina lidí valnou část času vnímá ovšem

jenom to, co prochází skrze redukční záklopku a co je jejich jazykem posvěceno jakožto jediná pravá realita. Zdá se však, že určití lidé se přece jen narodili jakoby s jakousi průkazkou, která jim tuto redukční záklopku umožňuje obcházet. Ostatní jedinci pak mohou dočasná povolení získávat buď spontánně, nebo jako výsledek záměrně podnícených »duchovních zkušeností«, hypnózy či s pomocí drog. Těmito stálými nebo dočasnými výhybkami pak proudí nikoliv snad vnímání »všeho, co se děje kdekoliv ve vesmíru« (neboť povolení obejít onen filtr neruší redukční záklopku, která stále vylučuje úplný obsah universálního vědomí), ale něco víc, a především něco zcela jiného než pečlivě jen z hlediska užitečnosti vybíraný materiál, který naše zúžené individuální vědomí považuje za kompletní nebo přinejmenším dostatečně jasný obraz skutečné reality.“ (Huxley, 1977: 27) Lidem po užití meskalinu v mysli vyvstávají podobné otázky, myšlenky, zaměřují se více na detail, smysl dění kolem sebe. Stejně stavy zažívají „hledající“ lidé i po marihuaně.

Fenomenologie marihuany často poutá podobným celkovým názorem většiny uživatelů a zároveň odlišnými detaily v jejich přístupu k marihuaně. Při bližším zkoumání zjistíme, že se tyto názory ještě většinou vzájemně prolínají či jsou jinak provázány a co vadí jednomu, druhý nepovažuje za důležité, zároveň se na dalších věcech shodnou, nebo „domluví“. U uživatelů se pokouším zjistit i důvod jejich rozhodnutí o užití této mysl měnící látky. Opět záleží nejvíce na individuálním přístupu, pohled na tyto látky je tedy často velmi různorodý: „Užívání psychoaktivních látek je dnes stále oblíbenějším a rozšířenějším prostředkem relaxace, úniku z každodenního života, způsobem životního stylu i „černou“ stránkou dnešní společnosti. Jedněmi jsou zatracovány pro ztrátu kontroly, kterou u uživatele působí, druhými jsou právě pro stejný účinek velebeny. Mnoho uživatelů připisuje drogám téměř nadlidské vlastnosti, obrací se na ně jako na nejlepšího přítele, často je personifikují; jiní uživatele přistupují k droze pouze konzumně. Pro někoho jsou způsobem zábavy, pro

jiného prostředkem hlubšího pochopení světa.“ (Lorencová, 2011: 11) Slova Lorencové skvěle vystihují obecné nazírání na marihuanu. Úhlů pohledu může být a skutečně je opravdu mnoho. Nemůžeme se ale divit, vždyť rostlinné konopí provází lidstvo již přes deset tisíc let a za tu dobu společné historie byly vždy názory na (především vnitřní) použití marihuany velmi rozporuplné. Marihuana si však vždy našla cestu k lidem různého sociálního postavení, různých sociálních rolí, politických názorů, zájmů, životních zkušeností, cílů, přesvědčení, různých náboženských vyznání (i když třeba v rozporu s danými zákony).

„...určitě při rozumném užívání, kdy vlastně to tělo si na tu látku nezvyká a má to na tebe furt ten vliv, kterej by ta tráva mít měla - to jsou takový ty první stavy - tak při takovymhleč užívání si myslím, že se můžeš dostávat do jinejch pohledů, že kolikrát prostě sám čumíš, jak si na ten problém nahlídnul úplně z jiný strany...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Má marihuana vliv na chápání světa, života a jeho hodnot?

„...je tam důležitý poznamenat, že opravdu záleží na tom, jakou trávu kouříš, protože když kouříš indicu, tak to má spíš na toho člověka tlumící efekt. Jak se říká, prostě seš "stoned", tyjo, seš v tom gauči. Prostě po tý indice - nic moc se ti nechce, myslím si, že se ta aktivita jako tělesná, fyzická aktivita po indice nerozvíjí, určitě ne. To seš spíš takovej unavenej po tom, kolikrát po tom lidi i usnou, žejo, nažerou si pupek a jdou spát. Na druhou stranu ta sativa, když je hodně čistá sativa, tak to je spíš jako "high-brain", prostě jsi v podstatě takovej naspeedovanej, nejseš unavenej, hodně se směješ, a tak. Takže záleží i na tomhleč..."

"...ale třeba vidím, že to na každýho v postatě účinkuje jinak, támhle, no, jméno říkat nebudu, ale to je kuřič jak pes, a na něj to má úplně jinej vliv jako, čoveče, úplně jinej vliv jako. Úplně

to s nim dělá jiný věci. Respektive, ono to s nim nedělá vůbec nic. Nebo mně to tak přijde...“

(zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Kapitola 1

METODOLOGIE PRÁCE

Výzkum byl prováděn od listopadu 2014 do července 2016 a snažil jsem se ho vést především skrz zúčastněné pozorování a polostrukturované rozhovory. Mými informanty byli především moji vrstevníci (od 20 do 26 let), ženy i muži. Většina z nich pochází z menších měst v Pardubickém či Královehradeckém kraji. Část z nich již několik let žije ve velkých městech, kvůli studiu či práci.

Pokud byl během výzkumu přítomen více než jeden účastník, prováděl jsem spíše zúčastněné pozorování, při opačné situaci nahradily pozorování rozhovory (obě metody jsem se však vždy snažil provazovat a nedá se říct, že bych někdy vedl striktně jen polostrukturované rozhovory či pouze zúčastněné pozorování). Zároveň jsem se ale jako výzkumník snažil co nejméně zasahovat do chodu událostí a tím co nejméně narušovat liminální situaci, která vznikala či „panovala“. Účastníkům byla slíbena anonymita a po (mnohdy náročném) vysvětlení tématu souhlasili s mou přítomností, která se po několika prvních setkání stala naprosto přirozenou. Během výzkumu docházelo k postupnému formování tématu. I díky prvotním rozhovorům jsem si v hlavě postupně urovnával, co bych do výzkumu rád zařadil a k jakým tématům bych se později chtěl vracet ve své práci. Výzkum tedy nebyl od začátku směřován pouze na rozsah názvu práce. Myslím si ale, že mi tato skutečnost pomohla lépe poznat informanty a tím následně lépe chápat (možná dokonce prožívat) jejich pocity, cítění, myšlení. Lépe se vžít do jejich postavení a díky tomu i lépe porozumět všemu, o čem mluví.

I když se po celou dobu snažím výzkum pojmut především kvalitativně, vzhledem k objemnému a rozsáhlému tématu se mi ne vždy podařilo dostat se úplně k jádru věci (někdy

mi to bylo jasné hned, někdy až po několika hodinách či zpětné analýze). Vždy jsem se však snažil zaznamenat a zapamatovat si co nejvíce detailů, které by mohly být důležité v pozdějším zpracování dat do této práce. Při natáčených rozhovorech s pravidelnými a / nebo dlouhodobými uživateli se snažím informanty navést k vyprávění o jejich zkušenostech s marihuanou (pozitivní i případné negativní), jejich celkové nahlížení na konopí, pokouším se zjistit, zda si sami uvědomují, jestli jim kouření marihuany nějak změnilo život či jejich postoje a názory na společnost a společenskou strukturu jako takovou, ale třeba i blízkou společnost lidí, kterými se „sami“ obklopují. Oblastí k hovoru je mnoho a já po celou dobu doufal, zároveň ale silně věřil, že všichni informanti budou otevření a schopni bavit se o těchto a dalších podobných či souvisejících tématech, což se mi potvrdilo.

Ne vždy se mi podařilo jasně a jednoznačně vyjádřit otázku, částečnou překážkou tak bylo sladit mé myšlenkové pochody s myšlenkovými pochody informantů k dosažení uspokojivé odpovědi. Jelikož jsem se zároveň snažil s kamerou v ruce zabírat také nejrůznější detaily k oživení statického obrazu, moje vyjadřování tím ještě více utrpělo. Díky chápavosti a výmluvnosti informantů jsem však nakonec dosáhl svého záměru.

Natáčení probíhalo venku, v přírodě, nejen kvůli příjemnému prostředí, ale i z technických důvodů (především lepší světlo pro záznam obrazu). Pro lepší zvukový záznam jsem používal diktafon.

Teoretickým rámcem, který ve spojitosti s marihuanou často vyvstává je liminarita (či liminoid?). „Huliči“ často charakterizují své vnímání přípravy i konzumace marihuany jako rituál. Přechodové rituály prováděli lidé odjakživa, a jinak tomu není ani dnes v moderních společnostech. Marihuana je jeden z prostředků, díky kterému se dá liminální situace jednoduše dosáhnout i v tak „rozvinutém“ („moderním“) světě jako je ten náš. Spousta lidí hledá změnu, přechod do jiné (další) fáze života. Ne každý je ale schopen dosáhnout této

změny bez „pomoci“, hledají tedy prostředek ke změně svého životního stylu, svých cílů, životních hodnot. Není pochyb, že marihuana je jistě jedním z těchto prostředků, skrze které je možné jistých změn dosáhnout. Ve spojitosti s rituálem mi bude průvodcem především *Průběh rituálu* Victora Turnera. „Van Gennep sám definoval *rites de passage* jako „rituály“, jež provázejí každou změnu místa, stavu, společenského postavení a věku. Van Gennep ukázal, že všechny rituály přechodu se skládají ze tří fází: odloučení, pomezí (či *limenu*, což v latině znamená „práh“) a přijetí. První fáze (odloučení) sestává ze symbolického chování, které představuje vytržení jedince nebo skupiny z dřívějšího pevného místa ve společenské struktuře, nebo ze souboru kulturních postavení („stavu“) anebo z obou. Během přechodového „liminárního“ období jsou vlastnosti subjektu rituálu („přecházejícího“) nejasné. Prochází kulturní oblastí, která nemá žádné atributy minulého ani nadcházejícího stavu. Ve třetí fázi (znovuzačlenění nebo přijetí) je přechod završen.“ (Turner, 1969: 95 – 96)

Rituály jsou spojeny s určitým (významným) místem, většinou netradičním vzhledem ke každodennímu životu účastníků. Huliči často vyhledávají zapadlá, nenápadná, odlehlá místa - často parky a přírodu, povětšinou nejsou líní vylézt na kopec s pěkným výhledem. Spokojí se ale i se zapadlými posprejovanými schody, odlehlou zídkou v neupravované městské zástavbě nebo nenápadným křovím „za rohem“. Vyhledávají binární opozici institucionalizované struktury, kde ve světě bez lidí bývá jiný tok času a okolností. Turner dává dějiště rituálu do kontrastu s divokou buší, v tomto případě je však dějištěm rituálu právě spíše „divoká buš“, kontrastující s pečlivě seřazeným automatickým chodem společnosti. Lidé se od „kosmu“ přiklánějí k „chaosu“, i když v každodenním normalizovaném světě je tomu naopak. (Turner, 1969: 46) Dosud čisté se stává nečistým a nečisté čistým a přirozeným, společenská struktura je odstrčena jako špatná a ve společnosti „nečistá“ marihuana je přírodním, příjemným a čistým přítelem.

Turner vysvětluje, že většině rituálů předchází nejrůznější konfliktní situace. Rituál, někdy také „zvláštní závazek“ či „povinnost“ má za úkol tyto situace odstranit, pomoci přejít, nebo překonat. (Turner, 1969: 23 – 24) V rituálech hraje velkou roli symbolismus, symbolika prvků provází průběh rituálu na každém kroku. V Turnerově výzkumu v kmenu Ndembů již samotný název rituálu jasně udává, jaký je hlavní účel rituálu. Například název *Isoma* znamená „vyklouznout / sklouznout z místa či upevnění“ nebo „opustit svou skupinu“. (Turner, 1969: 27) V tomto rituálu se také používají plody ze stromu *mulendi*, jenž má velmi kluzký povrch. Díky léčivu, sbíranému v okolí tohoto stromu z pacienta nemoc „sklouzne“, či pacient „vyklouzne“ z jejích spárů. „Ndebmuské symboly běžně na všech úrovních současně vyjadřují příznivý i neblahý stav.“ (Turner, 1969: 35) Liminální fáze dle mého názoru jasně značí stav „opojení“ marihuanou. „Liminální bytosti nejsou ani tady ani tam,“ (Turner, 1969: 96). Tyto „bytosti“ však zároveň naopak stojí i tady, i tam. Navíc lidská mysl (v liminálním stavu) již není „zaujata rozměry a umístěním, nýbrž bytím a významem“ (Huxley, 1977: 23). Nesoustředí se na každodenní starosti, zajímá ji spíše důvod všeho dění kolem nás.

V zúčastněném pozorování, jedné z hlavních metod sociální antropologie, musí být člověk zároveň „tady i tam“, vnímat vše, co se děje kolem něj a zároveň se pokusit „povznést“ nad tento děj a pozorovat celou situaci z pozice nestranného člena komunity. Marihuana může být nástrojem, kterým si člověk může dopomoci k lepšímu pochopení a představě o zkoumané komunitě. Zároveň se často můžeme setkat s pochopením (a povšimnutím si) detailů, které nám dříve unikaly. Marihuana pomáhá uživatelům (navozuje jim pocit potřeby) podívat se na věci kolem sebe pozměněným (uvolněným) pohledem, dá se říct „s odstupem“, což se částečně překrývá například právě se zúčastněným pozorováním. „Vymknutí se struktuře umožňuje lépe se soustředit pouze na sebe a své nejbližší okolí,

„vypnutí procesu strukturování“ nás soustředí na naše pocity, na naše nitro. Proto je možné, že lidé po užití marihuany nebo LSD či jiných (halucinogenních) látek často uvádějí, že poznaly více sebe, že se jim otevřelo jejich neznáme, ale přesto vlastní „já“, případně poznaly více smysl své existence.“ (Lorencová, 2011: 110) Tento efekt jistě lze nasměrovat i na lepší poznání dění kolem nás. Musíme mít však na paměti, že pod vlivem marihuany je (alespoň částečně) zapojena naše „alternativní“ mysl a své závěry bychom měli určitě přezkoumat i ve stavu nezměněného vědomí.

Psychoaktivní rostliny provázejí lidstvo stovky a stovky (možná spíše tisíce a tisíce) let. Není tedy divu, že literatury o těchto rostlinách a o aktivních látkách v nich obsažených je mnoho. Pro svou práci jsem čerpal informace (o psychoaktivních rostlinách a jejich účincích) především z knihy *Plants of the gods: their sacred, healing, and hallucinogenic powers* autorů Schultes, Hofmann a Rätsch, dále pak *O druidských nápojích a čarodějném bejli: léčivé a kouzelné byliny celého světa* Stefana Haaga, *Psychoaktivní rostliny: historie, léčení, účinky, příprava, rituály*, od Christiana Rätsche a *Rostlinné omamné drogy* od Pavla Valíčka. Jak napovídají i názvy knih, obsah je především výčtem různých omamných látek, nacházejících se v rostlinách rostoucích po celém světě, a jejich vlastností, přímých dopadů na člověka a rituálních významů těchto rostlin. Tento materiál mi sloužil především pro porovnání účinků (psychických i fyzických – tedy především léčivých či léčebných) konopí s ostatními rostlinnými (lehkými) drogami.

Dále jsem čerpal z knihy *Brány vnímání* od Aldouse Huxleyho, kde jsou popsány stavy, které člověk zažívá a vlastnosti, kterých nabývá po požití meskalinu. Ač se jedná o hůře dostupnou látku, jejíž účinek trvá déle a zároveň je silnější než účinky marihuany, je efekt meskalinu jistě velmi podobný stavům, které zažívá „hledající“ uživatel marihuany.

Pro lepší antropologické zařazení jsem potom čerpal především z knihy *Spiritualita*

uživatelů alkoholu a marihuany Radmily Lorencové a z *Průběhu rituálu* od Victora Turnera. Již Lorencová ukazuje jisté propojení mezi (přechodovým) rituálem – zejména jeho liminální částí, (kterou jsem si díky Turnerově knize ujasnil a vytyčil si hranice podobnosti, možná spíše provázanosti mezi užíváním marihuany a liminální situací. Tyto dvě skutečnosti očividně dávají průchod emocím, které s sebou přináší snaha pochopit, ujasnit si životní priority a případně napravit (nahradit) své dosavadní chování a přemýšlení.

Z hlediska zejména vizuální antropologie byla příjemným zpestřením kniha Bohumila Krčila *Hašiš v Domově bohů*, plná především fotografií z Malého Himaláje (vesnice Bhuti a okolí) a krátkých, však výstižných komentářů k těmto zajímavým obrazům z Domova bohů.

O marihuaně toho bylo napsáno již mnoho, ne vše ale blíže souvisí s pohledem, se kterým nazírám na svůj výzkum. I to je jistou motivací a zároveň částečnou překážkou.

K větší informovanosti o konopí se snaží přispět uživatelé a propagátoři marihuany například přes aspekt léčivých účinků marihuany. Kladné účinky marihuany jsou známé po celém světě, avšak jelikož má tato rostlina nálepkou „droga“ společnost se straní jejímu většímu využívání. V časopisech zabývajících se marihuanou (většinou je zde marihuana hodnocena jen kladně a jsou vypíchnuty především její pozitivní účinky), v novinách či letácích rozdáváných na různých festivalech či happeninzích najdeme jak reklamy na semínka, předměty pro pěstování i pro jednodušší a různorodou konzumaci, tak politická témata příkladů legalizace a kriminalizace v různých státech Evropy, ale také články o léčivých účincích marihuany od nespavosti po roztroušenou sklerózu, schizofrenii i rakovinu. (Lorencová, 2011: 63)

Spousta uživatelů marihuany, včetně mých informátorů, jež dlouhodobě žijí aktivním životem (časté sportování či jiný náročnější pohyb) se shoduje, že při dlouhodobějším i nárazovém užívání marihuany má jejich tělo mnohem rychlejší regenerační účinky, než když

marihuanu neužívají.

Kapitola 2

MARIHUANA JAKO SYMBOL

Symbolismus veškerého dění kolem marihuany je jistě jedna z věcí, které vykreslují obecné názory na tuto rostlinu. Konopí je jedna z nejrozšířenějších ikon (spolu s logy značkových firem) i v módním průmyslu. Pokud bychom použily rozdělení znaků marihuany na ikon, index a symbol, najdeme několik používaných znaků ve všech těchto kategoriích. Obrázek konopného listu, zapáleného jointu, „rastafariána“ s velkou cigaretou či obrázky „zhulených tváří“ jsou častým motivem na různých typech oblečení z různých koutů světa.

Zde se však objevuje silný individuální faktor. List konopí je sice symbol, kterému rozumí snad každý, na druhou stranu ne každý, kdo má tričko s konopným listem má zkušenosti s marihuanou a s jejími účinky, „symboly se nikdy nestanou věcmi, které zastupují, byť jsou jakkoliv expresivní“ (Huxley, 1977: 33). Každý v tomto symbolu vidí něco jiného. Dá se tedy říct, že symbolu opravdu „rozumí“ každý?

Pro lepší přiblížení použiji opět slova Radmily Lorencové, kdy vysvětluje příklad na pojmu "moře". V případě, že si místo tohoto pojmu představíme marihuanu (a všechen její kontext), je to výborný prostředek k pochopení různé symboliky, různého chápání marihuany a všeho ostatního, co s ní souvisí: „Předtím jsme vše strukturovali za pomoci našich kognitivních procesů naučených během předchozí socializace. Vytvořili jsme si škatulku moře, do které jsme si zahrnuli pojmy mokré, slané, ryby, korály, nebezpečné, vlny apod. Možná jsme přiřadili i emoce – strach (z neznámého) nebo touhu (poznat) či zvědavost. Ale moře jsme „neprožili“. Teprve při ponoru se náš mozek zaměří na vnímání nejbližšího okolí a našeho vlastního těla. Právě v tuto chvíli – obklopeni barevnými obrazy (probleskování paprsků, třpyt rybek,...) a neobvyklými obrazy (tlakové hučení v uších, bublání vydechaného vzduchu,...)se vynoří hlubší emoce, vytvoří se nové, hlubší poznání jak nás

samotných, tak i prostředí, které nás obklopuje. Prostor a čas ztrácí smysl, mizí každodenní struktura, člověk se dostává do prostředí, které není jeho vlastní, prožívá něco vyjímčného a až při vynoření se zase vrací do každodenní reality a známých sociálních struktur.“

(Lorencová, 2011: 110-111)

Turner si uvědomil a popsal tuto skutečnost při pozorování jednoho z mnoha Ndembuských rituálů: „Pozorovat lidi, jak v průběhu rituálu provádějí stylizovaná gesta a zpívají záhadné písně, je jedna věc a pochopit, co pro ně pohyby a slova znamenají je věc druhá.“ (Turner, 1969: 20)

Dalším pojmenováním, které jasně ukazuje vlastnost rituálu je *ku-solola*. Tento výraz znamená „učinit viditelným“ či „odhalit“. Co můžeme uchopit a pochopit smysly, přestává nám připadat nebezpečné. Strach z neznámého Ndembuové odstraňují pojmenováním (pomocí symbolů) a následným „pochopením“ symbolických vlastností. „To, co je „skryté“ (*čamusweka*), je nebezpečné či „zhoubné“ (*čafwana*). Další dvě věty hovoří o stromu Musoli (název odvozený od *ku-solola*): „Rodí velké množství malých plodů, které padají na zem a lákají z úkrytu mnoho jedlých zvířat, jež potom lovci mohou snadno zabít. Doslovně je „činí viditelnými“.“ (Turner, 1969: 35 -36) Správné pojmenování napůl odstraní problém, druhou půlku už musí zvládnout mysl každého z nás. Jen tak můžeme naplno pochopit symbol a jeho význam. Turner vysvětluje, že struktura lidské mysli je stejná na všech kontinentech světa, je „jen“ ovlivněná různými kulturními aspekty a zkušeností. (Turner, 1969: 17)

Pokud chceme něco opravdu pochopit (např. v učitě komunitě), musíme nejprve překonat všechny předsudky v kontextu. Potom, co se přes ně přeneseme jsme teprve schopni lépe pochopit smysl a význam (např. symbolů) pro danou komunitu. Překonáním předsudků si konečně sundáme z očí „klapky“, uvidíme i nová fakta a díky nim můžeme být schopni vyjádřit nové teorie. Navíc, konečně až si sundáme klapky z očí, budeme také schopni

pochopit pravý význam symbolů a (d)ůkazů a budeme ho schopni přeložit pro ostatní (zejména pro členy „naší“ komunity). Turner míní, že u většiny kultur jsou symboly a znaky spíše otázkou normalizované hermeneutiky, než individuálním názorem jednotlivců. (Turner, 1969: 22) Někteří z nich se možná právě proto snaží uniknout od strukturované společnosti, kde se nemohou dostatečně vyjádřit.

„Pokud se člověk dívá na každý ze symbolů jednotlivě, odděleně od ostatních v daném poli (určeným domorodým výkladem nebo symbolickým kontextem), je mnohoznačnost symbolů jejich nejvýraznějším rysem. Pokud se na ně ale díváme holisticky z hlediska klasifikací strukturujících sématicku celého obřadu, v němž se vyskytují, pak se každý z jim příslušejících smyslů zdá být vyjádření jediné podstaty. V binární opozici mají na každé úrovni všechny symboly jen jeden význam.“ (Turner, 1969: 49) Pro nezasvěceného člověka by se tato skutečnost dala vysvětlit například ve spojitosti s filmem, jeho názvem a překladem původního znění názvu. Některé názvy jsou překládány doslovně, některé naopak mají s původním názvem společného jen pramálo. Některé nám jasně určují vymezení prostředí, ve kterém se film odehrává, jiné v nás vyvolávají pocit tajemna a zájem o shlednutí (hlubší poznání). Některé filmy (symboly) nám dávají názvem okamžitě najevo, o čem jsou, jiné nám pouhým názvem neřeknou vůbec nic a přeci si naše mysl vybuduje alespoň částečný obrázek o průběhu děje. O co v nich opravdu jde však poznáme, pochopíme a částečně i prožijeme až po jejich shlednutí. Stejně je to s problematikou „objektivního“ chápání jednotlivých symbolů v jejich celkovém kontextu, jelikož všechny symboly jsou spolu svázány a zároveň mají silný individuální faktor. Podobně jako lidé. Jak řekl Turner: „Každý symbolický prvek se vztahuje k nějakému empirickému prvku života.“ (Turner, 1969: 50).

Že mezi chápáním a porozuměním může být velký rozdíl píše i Huxley, když se čtenáři snaží přiblížit své myšlení a vysvětlování: „Pocity, cítění, vnitřní pohledy, fantazie —

to vše je zcela soukromá záležitost. Jediný způsob, jak je sdělit druhému, je použití různých symbolů. Můžeme navzájem sdílet jisté informace o svých zážitcích, nikdy však zážitky samotné. Od rodiny až po celé národy je proto každá lidská skupina de facto společností osamocených ostrovních světů. Většinou jsou si tyto izolované světy naštěstí navzájem dostatečně podobné a jsou schopny vzájemného porozumění či dokonce empatie. A tak můžeme při vzpomínce na svůj zármutek či vlastní ponížení rovněž soucítit s ostatními, kteří jsou v podobných situacích, můžeme se tak (vždy ovšem v lehce pickwickovském smyslu) přenést na jejich místo. V určitých případech je ovšem komunikace mezi těmito světy neúplná, nebo dokonce vůbec neexistuje. Vědomí si je svou vlastní sférou, a místa obývaná šílenci i *výjimečně* nadanými lidmi jsou tak odlišná od těch, kde žijí lidé normální, že neexistuje takřka nic společného, co by sloužilo jako základ pro vzájemné porozumění nebo soucítění. Říkáme sice různá slova, ta však nejsou schopna vnést do duše světlo.“ (Huxley, 1977: 13 – 14) Při vysvětlování psychického stavu je velmi důležitá intersubjektivita. Záleží na ní doslovné pochopení informací, jak je daný subjekt interpretuje. Nesprávně chápané informace mají pro posluchače zavádějící význam a mohou vést k neporozumění, což v okolnostech psychického zkoumání může vést ke špatným závěrům.

Vraťme se ale zpět k marihuaně. Předešlé odstavce dokazují, že každý symbol může být chápán z různých směrů. To že je symbol marihuany tolik rozsáhlý a zároveň ne každý zná účinky marihuany (interpretuje si tento symbol jinak, než ho znají běžní uživatelé), může být jeden z důvodů „tlaku veřejnosti“ který je na marihuanu vyvíjen. Když nezasvěcený člověk vidí konopný list (např. na tričku), okamžitě si ho (i když třeba nevědomě) spojí se slovem „droga“ (tato kombinace je lidskému mozku neustále opakována, zatímco alkohol a cigarety se s drogou nepojí). Jelikož tato kategorie obsahuje nejen „neškodné“ rostlinné látky,

ale také chemicky upravené nebo čistě chemické a syntetické substance, není divu, že si lidský mozek, tolikrát upozorňován na nebezpečí spojené s předávkováním, „úpadkem na dno“ či zničením sebe i své rodiny v kontextu s drogou představí i marihuanu jakožto silně nebezpečnou a návykovou látku.

Pokud v nezasvěcené společnosti zmíníme výrazy jako například voo-doo, čarodějnictví, ..., vyvolají v posluchačích převážně záporný pocit. Stejně je tomu i s marihuanou. Ta vyvolává v lidech, kteří s ní nemají žádnou, či mají jen letmou (a povětšinou ne zcela pozitivní) zkušenost pocit nebezpečí (není se čemu divit), nezákonné činnosti, fetování (pod tímto výrazem si velké množství lidí představí člověka – občas spíše squatera, bezdomovce či nějakou „trosku s injekční stříkačkou“, podobné asociace jim pak ale vyvstanou ve spojení s marihuanou).

U lidí s negativními zkušenostmi s marihuanou nakonec často zjistíme, že před marihuanou již požili jiné omamné látky, především pak alkohol. *„...stává se mi to, když je třeba někde jako fakt vydejcháno, nebo zakouříno a už jsem fakt jako přehulenej a příjdu takhle někam, třeba mám už i nějaký pivo, nebo tak něco v sobě. Ale myslím, že takhle jakoby samotný né, když bych se snažil přehulit, tak to moc nejde. S tím chlastem a takhle v zahulenym prostředí, nebo v nějakym vydejchanym tak to je, že mám takovej tlak tyjo, zalehnou mi uši a tak jako dejchám tyjo ztěžka, no tak to potřebuju fakt vzduch nebo vodu nebo něco. Ale to se mi stalo všehovšudy tak dvakrát, třikrát, no. Jako neumím to udržet v tý zdravý míře, ale snažim se, no...“* (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

U lidí s letmou a zároveň zápornou zkušeností se jednoduše „dopídíme“ skutečnosti, že před požitím (většinou prvním) marihuany již vypili různé množství alkoholu a následně zažili špatné psychické i fyzické stavy, či dokonce trip. A jelikož se jim nic podobného „po alkoholu nikdy nestalo“, připisují tento efekt marihuaně. Na druhou stranu, kdo z nás nikdy

po alkoholu nezažil špatné stavy, komu nikdy nebylo po alkoholu špatně? Marihuany má pouze odlišnou formu vlivu na náš mozek než alkohol. Jde opět spíše o zvyklost či návyk našeho těla. Psychický i fyzický.

Musíme si ale uvědomit, že je zde daleko více faktorů, které velmi ovlivnily stav, který uživatel po požití marihuany zažil. V první řadě je to jistě již zmíněný alkohol, který už sám o sobě zasadil tělu tvrdou „jedovou“ ránu, kterou marihuana ještě prohloubila. Dalším faktorem je psychický stav člověka. Nikdo z nás o sobě jistě neprohlašuje a ani si nemyslí, že není psychicky v pořádku. Naše vědomí však nemůže hodnotit náš vnitřní stav. Tedy alespoň dokud do něj (kriticky) nenahlédne. Pokud by marihuana nebyla vystavena nezákonnému efektu drog, jistě by se zmírnila i možnost nepříjemných zážitků po jejím požití. Tělo, tedy spíše duše, by ztratila, či lépe řečeno odprostila by se od pocitu zla, nebezpečí a nejistoty, které po požití mohou nahlodávat naše myšlení a násobit negativní dopad marihuany. Marihuana prohlubuje pohled do „já“, do naší duše a ten poté zpracovává naše vědomí. Nevyrovnaný jedinec může poté snadno podlehnout svému myšlení a dostat se tak až na nějaký špatný trip. Když k tomu ještě připočteme alkoholem narušené vědomí, nepříjemný výsledek (především u nezkušených uživatelů) na sebe samozřejmě nenechá dlouho čekat. Je vidět, že způsobování nepříjemných stavů není to, co dělá drogu drogou, jelikož alkohol i přes své záporné účinky za drogu mezi lidmi považován není.

„Během liminální situace v tradiční společnosti, kdy jeden nebo více účastníků rituálu užije psychoaktivní látku, dochází k odhalení jejího uspořádání, vynořují se zvláštní schopnosti, osoby dostávají sílu a odvahu pro činnosti, které by za normálního stavu nebyly schopné vykonávat. „Změněné“ vědomí pomáhá léčit a uzdravovat, pomáhá najít zatoulanou ovci, ztracené dítě či ukradenou duši. Po odeznění účinku a ukončení rituálu se všichni

navrací do původních či jiných, přesto však přesně charakterizovaných pozic, sociální struktura není nikterak dotčena, každodenní život pokračuje téměř tam, kde přestal. V době rituálu mohlo pro liminální osoby přijít mnoho zákazů a pravidel, které po skončení rituálu přestávají platit.“ (Lorencová, 2011: 27) Z tohoto textu vyplývá, že marihuana nijak nenarušuje strukturu společenského systému, za to však narušuje strukturu systému uvnitř nás. Potom se teprve člověk začne ptát proč je vlastně společenská struktura jaká je, co vede společnost a za jakým cílem, skrze co se společnost a celá její struktura propracovala do podoby, kterou známe dnes?

Přestože užívání marihuany společenskou strukturu nenarušuje, společnost obecně byla vždy spíše proti marihuaně. Možné příčiny negativního postoje společnosti proti marihuaně budou následovat ve spojitosti s historií, převážně s křesťanstvím a puritánstvím.

Marihuana, stejně jako další psychoaktivní látky, přináší uživateli jak uvědomnění bližších detailů, tak rozhled a nadhled nad každodenní realitou.

Skrz karnevaly, tance, umění i náboženství byl dříve možný únik z tradičního každodenního života do „převrácené“ společnosti. Tyto aktivity poskytovaly možnost částečné sociální migrace. H. G. Wellse je pojmenoval jako jakési brány ve zdi. Kromě podobných aktivit způsobujících „chaos“ ve společnosti tu samozřejmě byla i různá rostlinná sedativa a narkotika, euforické látky, halucinogeny a to všechno lidé odnepaměti věděli a využívali. Většina těchto látek se dnes dá užívat pouze nelegálně, tedy s určitým rizikem, a tím se společnost snaží tyto brány veřejnosti zavřít: „Brány jsme nazvali »narkotiky« a jejich nelegální uživatele označili jako »narkomany«.“ (Huxley, 1977: 70)

Kapitola 3

ALKOHOL A MARIHUANA

Společnost má potřebu marihuanu škatulkovat s ostatními drogami, přitom marihuana je svými účinky méně škodlivá než například legální alkohol. „Na rozdíl od alkoholu nevyvolává stavy nekontrolovatelného jednání, které by následně ústilo ve rvačky, násilnosti a způsobovalo by třeba dopravní nehody.“ (Huxley, 1977: 73) Pod vlivem marihuany se člověk věnuje více „svým“ záležitostem, dívá se na ně detailnějším pohledem a zároveň s nadhledem. „Prožívání těchto změněných stavů vědomí navíc přináší i velké ponaučení, které nemusí být spláceno žádnou kocovinou.“ (Huxley, 1977: 73) I když reakce mladších jednotlivců (do 40 let) na problematiku spojenou s marihuanou jsou vesměs spíše kladné, nebo neutrální, společnost stále vidí a hodnotí marihuanu jako nečistou. „Můžeme zde také aplikovat koncept čistoty antropoložky Mary Douglasové, kdy alkohol je považován za čistý, zatímco marihuana – cizí a vymykající se struktuře, je považována za nečistotu.“ (Lorencová, 2011: 66).

„spíš by se lidi měli učit brát tu trávu, protože spousta lidí jí neumí brát, spousta lidí si vezme toho jointa, sedne, mrtě se přehulí, dá si pět, šest brk prostě v tý partě, absolutně s tím nemá zkušenosti, pak seděj vodvařený, úplně hotoví, a divěj se, že to zabíjí mozkový buňky. To je stejný jako u televize, prostě sedíš, čumíš, seš vyplej, ten mozek ti nejede, je pasivní a jak je pasivní, tak ti ty buňky umíraj. Jde spíš o to zakouřit si to, hezky se uvolnit, zrelaxovat, člověk najednou vypustí všechny ty jeho problémy a všechno je to v pohodě a né o to dělat, že jsem největší gengstr a hulit, vole, megapórky, když budu vypatlaněj...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Argumenty společnosti (a především starší generace), že marihuana je most k tvrdším drogám vyvrací výzkum i zkušenost pracovníků Sanaimu, ti považují alkohol za horší drogu než marihuana. Z jejich zkušenosti dále vyplývá, že iniciační drogou (tou, kvůli které se přechází k tvrdším drogám) je alkohol. (Lorencová, 2011)

Přesto jsou však uživatelé marihuany posuzováni více jako drogově závislí, než v případě uživatelů alkoholu. Navíc jsou skrze právní normy postaveni do ilegality, do nežádoucího až nebezpečného postavení. Tím se dostávají „mimo“ společenskou strukturu (na liminální úroveň), ale zároveň stojí neustále uvnitř, zatímco uživatelé alkoholu společnosti nikterak nevadí. Může to být i pro to, že alkohol svými účinky pomáhá struktuře udržet jedince spíše v oblasti blahé nevědomosti, než že by (jako například marihuana) vzbuzovala v člověku touhu po poznání? Je správné snažit se držet lidskou mysl na uzdě? Proč je ilegální marihuana, když alkohol má zřejmě nebezpečnější účinky a dopady užívání (ať už krátkodobého, či dlouhodobého)? Zároveň je pravdou, že uživatel marihuany je „nevinně“ vystaven tvrdším drogám zejména kvůli její ilegalitě, jelikož, jak říká Lorencová, při jejím schánění se spíše dostane do kontaktu s prodejci drog, než uživatel alkoholu na nákupu v obchodě. (Lorencová, 2011: 67 - 68) Není to tedy samotná konzumace, účinky, dopady ani změna chování, co marihuanu dostává do konfliktu s legálností.

Proč je tedy marihuana vedena jako nepřijatelná, zatímco ostatní drogy (především alkohol) tuto nálepku nemají? „Uživatel psychoaktivní látky se v moderní společnosti stává „nenormálním“, „nekontrolovatelným“ či komárovsky řečeno „nedomestikovaným“ jedincem. Navíc jednotlivci často své chování, či celkovou „liminální“ situaci hodnotí vysoce kladně a často jí popisují slovy jako spirituální či mystická.“ (Lorencová, 2011: 29) Co je tedy tak špatné, že se společnost marihuany straní a snaží se jí vyhnout?

„Podle Benedictové (1999) se počet „abnormálních“ členů, tj. lidí, kteří dostávají nálepkou neschopných se přispůsobit, zvyšuje, čím vyšší jsou cíle společnosti. A cíle naší společnosti jsou velmi vysoké.“ (Lorencová, 2011: 30) Nemůžeme se tedy divit, že stále více lidí hledá něco jiného, něco vyššího než banální problémy či některé cíle naší společnosti, a volí proto útek. Útek pryč od společenské struktury, od zaběhnutého systému. Volí vystoupení ze starých kolejí, změnu. Na tuto změnu se ne každému podaří dostat bez využití „prostředníka“. „Lidé si také sami volí prostředky, kterými bude náboženských motivů a spojení s posvátnem dosaženo.“ (Lorencová, 2011: 35) Lidé si sice mohou individuálně volit prostředky, jejich možný výčet je ale dán především společností a jejími možnostmi.

„Ke lhostejnosti vůči prostoru pak přibyl ještě větší nezáměr o rozměr času. „Připadá mi, že je ho tu spousta,“ bylo vše, » co jsem dokázal odpovědět, když se mě můj společník zeptal, jak se cítím ve vztahu k času. Čas totiž teď plynul zcela jinak a ptát se na jeho množství bylo naprosto irelevantní. Mohl jsem se samozřejmě podívat na své hodinky, ale věděl jsem, že se nacházejí v jiném světě. Můj skutečný zážitek představovalo pozastavení neurčitěho trvání, jakási stálá přítomnost vytvořená jedinou, neustále se měnící apokalypsou.“ (Huxley, 1977: 23) Výroky o odkládání práce neboli „prokrastinaci“, které jsou často zmiňovány jako důsledek „hulení“ nemusí být až tak pravdivé. Člověk po užití marihuany má spíše touhu uspokojit své vlastní potřeby (individuální kreativní vyžití, sportovní aktivity, rozvíjení vlastní osobnosti), na úkor potřeb „společnosti“. Samozřejmě je zde i další faktor – s jakým cílem se člověk chystá „hulit“, jelikož psychické rozpoložení člověka částečně udává, jakým směrem se bude odvíjet další stav mysli. Pokud tedy bere marihuanu jako prostředek k uvolnění a odpoutání se od každodenního života, není divu, že se po kouření marihuany tento jedinec nehrne do plnění svých povinností.

„...myslim si, že to určitě může mít vliv na to, jak máš bystřej mozek a jak říkám, když to užíváš už jakoby moc a seš jako fakt dlouhodobej uživatel a opravdu huliš jako hodně, tak si myslim, že to může mít i negativní vliv. Nebo určitě to má negativní vliv, vidim to kolem sebe a vim, že lidi, který hodně kouřej trávu, tak určitě je to nemění ve smyslu, že by byli agresivnější, to právě naopak. Ty lidi se stávají, řekl bych flegmatictějšíma a to vidim jako i trošičku problém, protože ty lidi se pak stanou jakoby trošičku líný, nechtěj se moc do ničeho pouštět: „Hele, lážo plážo, víš co, já to mám na háku, lehnu si, dám si jointika.“...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Pokud bychom navíc aplikovali teorii rituálů, odkládání povinností může mít za vinu i přechodová (liminální) fáze tohoto „rituálu“. Jako ono symbolické překročení prahu je i zde zapotřeby nějaká změna. Změna ať už v myšlenkových pochodech, názorech („na svět“, na hodnoty života, na společnost, politiku,...), náhledech na svět a život, změna v životě. Všechny ty změny potřebují čas. Než proběhnou, člověk není schopen (nebo možná spíše nechce) dělat „důležitou“ práci (pro společnost) a raději se soustředí na vlastní, osobní život, na své okolí, na prostředí, ve kterém žije, na lidi, se kterými žije. Otázka zní: Je to špatně?

Můžeme se zde ale bavit opět (jako v každém případě „huliče“) o různých měřácích či úrovních. Je to opět spíše niterní individuálnost „huliče“, než možný statistický údaj. Různé přístupy k marihuaně, i její dopady na každého „huliče“ jen dokazují, že marihuana prohlubuje psychickou tvář uživatele a po „pobyt“ v liminální situaci mu sundává masku, ve které uživatel žije v reálném světě. To, zda si po vyprcháání účinků psychoaktivní látky uživatel opět masku nasadí, nebo mu dojde, že ji vlastně nepotřebuje už je jen na něm a na jeho psychické připravenosti / odolnosti.

Kapitola 4

UŽÍVÁNÍ MARIHUANY JAKO RITUÁLNÍ AKT

Můžeme užívání marihuany a vše s ním spojené označit za rituál?

Jak píše Lorencová: „Užití marihuany je součástí hledání,“ (Lorencová, 2011; 35) je ale i součástí aktivit, zábavy, součástí relaxace, odpočinku, součástí kultury, součástí minulosti, (alespoň prozatímní) budoucnosti, přítomnosti. Marihuana je součástí života široké skupiny lidí napříč různými zájmy, sociálními statusy či rolemi, nebo jejich studijního nebo pracovního zaměření.

Někteří uživatelé berou marihuanu jako prostředníka při „hledání náboženského či spirituálního prožívání a navození spojení s posvátnem“. (Lorencová, 2011: 35) Pro tyto uživatele se dají najít jisté rysy spojitosti mezi rituálem a užíváním marihuany. Násťin rozvrstvení fází liminaritý v užívání marihuany ať už „krátkodobě“, nebo dlouhodobě by mohl vypadat například takto:

krátkodobé rozvrstvení

1. preliminální fáze: příprava a (u některých rituálních) zapálení marihuany, konzumace marihuany, dokouření a uhašení
2. liminální fáze: uvolnění se účinkům marihuany, vymanění se ze struktury společenských systémů, vnímání detailů, pohled do hloubky věci
3. postliminální fáze: vyprchání účinků, návrat do každodenní reality, často s pozměněným pohledem na různé věci

dlouhodobé rozvrstvení

1. preliminální fáze: hledání prostředku k „migraci“ ze sociálního prostředí, počátky hulení – nepravidelné užívání, ne vždy ovladatelné vědomí – ne ve smyslu „neví co dělá“, spíše nezkušenost s drogou
2. liminální fáze: „přenesení“ se na pravidelné užívání, konzument zná účinky marihuany (vliv na sebe sama, poznává i hlouběji svou duši), volně a lehce ovládá vědomí, dokáže „fungovat“ v každodenních činnostech, účinky marihuany nemusí být již tak silné (důvody: 1. fyzický: tělo si již zvyklo na účinné látky v marihuaně a jejich účinek již nemá tak silný efekt; 2. psychický: uživatel se „naučí“ hulit, marihuanu bere spíše jako kamarádku či určité vylepšení sebe sama)
3. postliminální: uživatel poznal a zažil většinu stavů, navozených marihuanou, účinky nemají ani zdaleka stejný dopad jako na začátku, uživatel volí marihuanu hlavně ze zvyku, již ne tak často jako dříve, případně jak uvádí Robinson, protože: „Působí jistou psychickou závislost v důsledku touhy po navozených subjektivních účincích.“ (Robinson, 2004; 95) – tedy chuť.

V různých rituálech jsou různá pravidla. Jejich dodržení je nezbytné pro správný průběh a úspěšné dokončení rituálu. Obsahují obraz typologie kulturně uznávaných situací, které jsou symbolicky chápány v kontextu s danou situací. Jelikož v rituálu neexistuje pouze jediná možná klasifikace, jedná se o různé klasifikační roviny, jež se navzájem protínají a tvoří spolu uspořádané seskupení. „To znamená, že v jedné situaci může být rozlišení červená / bílá shodné s rozlišením mužské / ženské, jindy dvojicí ženské / mužské, a jindy

zase s párem maso / mouka, který nemá pohlavní konotace.“ (Turner, 1969: 48)

„Mezi novici většinou vznikne silní kamarádství a rovnostářství. Sekulární rozlišení hodnotí a postavení mizí nebo jsou hodnoty a postavení srovnány na stejnou úroveň“ (Turner, 1969: 96) Zažili spolu nějaké odloučení od předchozího života, podobně jako např. na vojně, internátě, v týmových sportech, na vysokoškolských kolejích, ale i při kouření marihuany, kde odloučení vzniká také.

Jak je patrné i z knihy Lorencové, *communitas* a rituální chování, kterého se dopouštějí uživatelé marihuany při její přípravě a konzumaci, dokazuje i několik nepsaných pravidel, které většina uživatelů dodržuje. Od „kdo balí, pálí“ – kdo balí jointa, zároveň ho zapaluje a má jako první možnost potáhnout si, přes otevřenost a vstřícnost poskytnout jointa i cizím (i když z toho nemají velkou radost), dále by marihuanu měl pokaždé donést jiný člen (to není striktně hlídáno). Mezi huliči panuje vysoká úroveň důvěry, která platí i při předávání marihuany či semínek (kdo má, většinou ochotně poskytne ze své zásoby). V případě předání semínek či „řízků“ se očekává, že kdo „daroval“, dostane alespoň ochutnat z jejich úrody. Vztahy mezi huliči díky důvěře přetrvávají dlouhodobě, i když mnoho z nich je výsledkem pouze krátkodobé známosti či známostí. (Lorencová, 2011: 76 – 77) „*Communitas* se týká toho, co je nyní, právě teď, zatímco struktura prostřednictvím jazyka, zákonů a obyčejů pramení v minulosti a sahá do budoucnosti.“ (Turner, 1969: 111) *Communitas* však čím dál více prostupuje do hloubky struktury (kritika, vymanění se společnosti, ...). Díky přetrvávajícím vztahům se nám jasně formuje komunita „huličů“, scházející se (většinou opětovně, nikoliv však pravidelně) za stejným účelem. Dále se zde vyskytuje nástin „dobrosrdečnosti“ uživatelů, „pomoc“ druhým – a není snad pomoc druhým (nebo sobě) také jedna z charakteristik rituálu?

Uživatelé marihuany jsou známí sdílením. Sdílení je ale důležité a zaběhnuté u většiny

koníčků a u těch „liminálních“ tomu není jinak. Kuřáci tabáku mezi sebou také sdílí cigarety, uživatelé alkoholu (tedy především při „venkovním popíjení“) také rádi poskytnou své zásoby, nebo se navzájem pozvou na pivo. Marihuana je možná jen výraznější i kvůli vyšší materiální hodnotě, kterou se ale většina huličů snaží nevnímat a i tím částečně ukázat, že nejsou pevně zakotveni ve společenské struktuře. A možná i právě proto někteří lidé volí marihuanu namísto alkoholu.

„...že prostě furt se u tebe stavujou lidi, furt seš s někým v kontaktu, furt s tebou chce někdo chodit ven na ty jointy, žejo, takže furt si s někým povídáš a ono to jako ve výsledku bere dost času, ale je to čas prostě s tvejma kamarádama, s každým si povídáš, víš co třeba zažili ten den, pak ti s něčím pomůžou, ty pomůžeš jim. Ta socializace je na tom jako hezká, no...“

(zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

„...tak určitě ty lidi, co takhle hulej, tak většinou jsou dobrý lidi, no, takže, to je vždycky takový příjemný sblížení s nějakou neznámou skupinkou...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Kapitola 5

NÁBOŽENSKÉ VÝZNAMY PSYCHOAKTIVNÍCH LÁTEK

Věta o náboženství od Henryho L. Morgana, jak je citována v Turnerově Průběhu rituálu se dá jednoduše adaptovat i na fenomenologii marihuany, jelikož otázka problematiky marihuany a s ní spojených idejí je spjata s tak základními potížemi, že asi nikdy nebude možno podat tu dokonale vyhovující výklad, užívání marihuany souvisí tak široce s představivostí a emocionální přirozeností člověka, i když se zakládá na tak nejistých vědomostech. (Turner, 1969: 15) Navíc se i v dnešních dnech dá říct, že marihuanu charakterizuje spíše nevědomost o všech účincích a následcích, než kompletní znalost jejích dopadů. Tím je fenomenologie marihuany velmi podobná některým náboženstvím a její spirituální a mystická moc roste. Nemůžeme se tedy divit uživatelům marihuany, například mým respondentům i informátorům, že tuto rostlinu často personifikují, berou ji jako kamarádku, připisují jí téměř nadlidské vlastnosti. Marihuana se stává součástí jejich života a oni jsou vděční za každý možný kontakt s ní. Marihuanu pokládají částečně za svou modlu a ona jim naoplátku dodává pocit uvolnění, lepšího soustředění i chápání světa okolo nich.

„K vysvětlení posvátné úlohy konopí ovšem nestačí souhra šťastných náhod. Mnozí religionisté tvrdí, že pro naše předky rostliny přirozeně obsahovaly božská tajemství. Rostliny čerpají živiny jak z vláhy shora, tak i z půdy pod sebou. Z tohoto důvodu na ně naši předkové hleděli jako na zjevné prostředníky mezi nebem na zemí, a tudíž jako na dokonalý klíč k božským mystériím. Dochovala se i varování před halucinacemi („viděními démonů“), které postihnou toho, kdo příliš hová *Ma-fen*, „konopným plodům“, ale na druhou stranu prý dlouhodobé užívání pomáhá „člověku komunikovat s duchy a ulevuje tělu.“ (Robinson, 2004: 102 - 103)

Z hlediska zejména vizuální antropologie je dalším zajímavým důkazem náboženského významu marihuany fotografie v knize Velká kniha o konopí (Robinson, 2004), Rowan Robinson v ní na straně 112 ukazuje fotografii (mým) odhadem 65 letého, vitálního, vousatého „staříka“, držícího vršky konopných větví, a představuje ho takto: „Ganeš Baba, indický světec, 92 let, obdivující některé ze svátostí svého řádu.“ (Robinson, 2004: 112)

5. 1 Historie

Jak již jsem uvedl, historie marihuany a lidstva se prolíná již několik tisíc let a je tedy velmi bohatá a plná zajímavých situací, konfrontací, i úsměvných historek. První zmínky o marihuaně se vztahují k oblasti Číny a datují se okolo dvanácti tisíc let před naším letopočtem.

A jak se přišlo na účinky konopí? „Archaičtí lidé bez zábran testovali rostliny ze svého okolí jako možné zdroje výživy. Tímto způsobem jistě brzy zjistili, že tato rychle rostoucí bylina živí víc než jen žaludek.“ (Robinson, 2004: 101) Není divu, že lidé již v archaické době pěstovali konopí, zejména kvůli široké škále jeho praktického využití a zároveň nenáročného pěstování.

Otázka historie legálnosti marihuany závisí především na geografické poloze a s ní spojeným náboženstvím. Původ marihuany v Evropě nesahá tak hluboko jako například v Asii, především v Číně. Mezi první státy v Evropě s konopím se řadí Rusko, Řecko (oběma státům je přinesli Skytové) a Španělsko (sem Arabové). (Robinson, 2004: 102) Dále budu k historii marihuany v Evropě mluvit hlavně v souvislosti s křesťanstvím (s nejpočetněji zastoupeným náboženstvím v Evropě a zároveň silným odpůrcem marihuany).

5. 2 Mnichovo kázání vody

Káže vodu, pije víno.

Ekvivalent tohoto pořekadla se objevuje jako další důkaz (nejen kladného) propojení marihuany s náboženstvím. Robinson uvádí případ muslimského mnicha se smyslem pro improvizaci: „I přes neexistenci formálního zákazu kázali mnozí muslimští duchovní masám o zlech hašiše a zároveň si v soukromí užívali svých tajných zásob. Jistá stará pověst, převyprávěná Abelem, vypráví o kněžím, kterému se uprostřed vášnivé řeči proti „ničivé droze“ rozhrnula tunika a z ní na zem spadl sáček zmíněné byliny. Aniž by vynechal jediný verš, kněz zařval směrem k překvapeným poluchačům: „To je onen démon, před kterým jsem vás varoval; moc mých slov jej přinutila uprchnout. Dejte si pozor, aby při odchodu z mého kázání na jednoho z vás neskočil a neuvrhl jej do otroctví.“ Poté, co svatý muž skončil své kázání, lid se rozešel; kněz zvedl svůj sáček, zajistil jej pod tunikou a šel svou cestou.“ (Robinson, 2004: 106).

Proč muslimští duchovní upírali ostatním marihuanu (či hašiš)? Šlo o lakomectví, nebo o snahu zamezit možnému „prozření“, probuzení se z kázaných pravidel? „Ztráta“ (možná spíše „opuštění“) víry (alespoň částečné) a následné utváření vlastních představ bylo (a stále je) pro společnost nepříjemné, dochází zde ke změnám, přeměnám či výměnám návyků a tedy k narušení jistých vzorců. To by způsobilo ztrátu věřících, což je nepřijatelné zřejmě ve všech náboženstvích. Muslimská víra však nikdy nešla tak tvrdě proti marihuaně, jako křesťanství. Může to být dáno i historicky daleko rozšířenějším povědomím o této rostlině na asijském kontinentu. (Schultes, Hofmann, Ratsch, 2001: 94)

5. 3 Křesťanství versus marihuana

Marihuana byla ve spoustě náboženství prezentována jako léčivá, posvátná, dobrá.

Křesťanství ji ale odmítalo. Způsobilo to silné puritánské přesvědčení o „čistotě“ a marihuana byla (stejně jako dnes) na rozdíl od alkoholu a tabáku brána jako nečistá, nebo bylo konopí postrachem křesťanské víry svým vlivem na touhu po poznání?

Okolo roku 385 našeho letopočtu zakázal císař Theodosius Veliký praktikování všech náboženství kromě křesťanství a tím „vytlačil z denního světla mnohé konopí užívající sekty. Před koncem 12. století inkvizice postavila konopí, spolu s celou řadou dalších přírodních léčiv, mimo zákon; v následujícím století bylo toto opatření rozšířeno na území Francie.“ (Robinson, 2004: 106). Abychom byli přesnější, nezákonné v tomto smyslu v té době představovalo povětšinou upálení či setnutí hlavy. Obecně tedy v Evropě spadalo použití konopí (za jakýmkoliv účelem) do kategorie čarodějnictví. Jednou z obžalovaných byla zřejmě i Johanka z Arku, „kterou inkvizice nařkla z užívání několika „čarodějných“ bylin, včetně konopí, za účelem „slyšení hlasů“.“ (Robinson, 2004: 106). Obecně tedy v Evropě spadalo použití konopí (za jakýmkoliv účelem) do kategorie čarodějnictví.

Konflikt marihuany a křesťanství (puritánství) lehce najdeme například i v nynějších USA, kde má společnost proti marihuaně mnohem větší odpor (ve většině států) a marihuana je zde mnohem více odstrkovaná a uživatelé marginalizováni daleko více než v České republice. Zároveň je v USA silnější vztah s křesťanstvím, které provází a odmítá marihuanu již po staletí.

Ve většině společností ale platí, že „Největší odpor vůči této droze se opírá o morální a politické, nikoliv toxikologické základy.“ (Robinson, 2004: 95) Pokud budeme považovat morální a politické základy za nástupce náboženských řádů, přímo se nám tedy nabízí hlavně křesťanství a jeho podskupiny, které jak již víme „zbrojilo“ proti marihuaně již od svého počátku. Když se tedy podíváme na historicky puritánsky založené USA a porovnáme je s

Českou Republikou, dají se jednoduše nalézt spojitosti s křesťanskou, případně puritánskou historií a nynějším přístupem k marihuaně ze strany institucionalizované společnosti.

Pokud bychom za hlavní důvod ilegálnosti marihuany považovali jakýsi historický etický a morální kodex křesťanství, je zřejmé, že marihuana byla a stále je společností považována za nečistou. Tento názor panuje již stovky a stovky let. Moderní lidstvo ctí památku svých předků a jejich často domnělých poznatků, či poznatků, zakládajících se na domnělé představě. Lidé z odbornili termíny, vytvořili vzorce a specialisty a čekají na rozvoj. Jejich chápání a vnímání světa je ale v podstatě stejné jako před stovkami let a nikdo se nad tím už vlastně ani nepozastaví.

Výroky neinformovaných jedinců (proti marihuaně) jsou často velmi úsměvné: „Policejní náčelník New Orleans nabídl pseudovědecké vysvětlení předpokládané vazby mezi marihuanou a trestní činností; tato substance, tvrdil, stimuluje kortikální mozková centra a zpomaluje činnost subkortikálních center, což aktivuje fenomény, které z nich v důsledku činí nejzločinnější jednotlivce mezi námi.“ (Robinson, 2004: 192).

Je i nynější postoj vlád vůči užívání marihuany (v mnoha státech) záporný hlavně kvůli historickým zákazům, vydaným především na základě judeo-křesťanské tradice?

„...lidé si odjakživa vymýšleli příběhy svého údělu a své historie a sestavili si teologii a tu následují a drží se po staletí jejího příběhu. Tím se ale stávají jednotvárnými. Navíc, budme upřímní, lidé se spíše opičí, než inspirují...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 – 2016)

„...pokud nejsme schopni odhalit, zda má existence lidstva nějaký vyšší cíl, měli bychom si především užívat vlastní dar života...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Kapitola 6

STAVY PO UŽITÍ MARIHUANY

"...tak asi abych vyrovnal nákej ten stres, kterej panuje ted'ka všude, tak potřebuju mít náky chvílky takovýhle svoje. Je to vlastně nejlepší odreagovací přístroj dnešní doby..."

Dle zanalyzovaných výpovědí mých informátorů chtějí někteří uživatelé převrátit svůj status (aktivní), jiní naopak chtějí setrvat ve své roli a pouze z ní částečně vybočit (pasivní). Obě možnosti jsou ve spojitosti s marihuanou možné. Marihuana „svým“ uživatelům dává často možnost přehodnotit či úplně změnit svoje úsudky a uvažování. Záleží na nitru uživatele, co skutečně od marihuany očekává, případně zda je těmto změnám otevřen. Potom pracuje každý „s idiosynkrasiemi svého vlastního duševního vybavení, se skutečnostmi svého temperamentu, se vzděláním a zvyky“ (Huxley, 1977: 16).

„...když jde třeba o výtvarnou činnost, nebo takovýhle věci, nebo o uměleckou činnost jako takovou, tak teda jako můžu říct, že ta tráva určitě může rozvíjet nějaký sféry toho pohledu na to, jak vytvořit to, co právě tvoříš, žejo. Takže pokud se jedná o malování, určitě ti to může změnit prostě pohled jako, což je ale teda v podstatě jasný, žejo, protože seš pod vlivem nějaký látky, takže ten mozek funguje prostě úplně jinak a proto se ti mění i náhled, no a proto se pak mění i třeba ten styl tý činnosti, no, tak to je no...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

„...hlavně kreativita, žejo, když něco tvořím, když dělám nějaký loga, když kreslim jakoby, nebo nějaký takovýhle věci tvořivější, nebo když člověk fotí, upravuje fotky...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Pro příkladné znázornění vnímání detailů ve stavu změněného vědomí, použiji opět slova Huxleyho, kdy nejprve upozorňuje, že po užití psychoaktivních látek vnímá lidské oko (a konečně nejen ono) všechny barvy jako daleko výraznější „a člověk je pak schopen vnímat nespočet různě jemných odstínů, vůči kterým je za normálních okolností úplně slepý“ (Huxley, 1977: 31). Poté následuje popis Botticelliho obrazu Judity s hlavou Holofernovou (*The Return Of Judith To Bethulia*, 1472-73): „V Juditině sukni jsem mohl jasně vidět, co bych dokázal vytvořit ze svých starých šedých kalhot, kdybych byl například geniálním malířem. Ve srovnání se skutečností by to nebylo mnoho, ale zase celkem dost na to, aby se tím mohly těšit celé generace, dost na to, aby přinejmenším pochopily tu trošku skutečného významu »obyčejných věcí«, jak je, zahlceni televizí, ve své patetické imbecilitě nazýváme.“ (Huxley, 1977: 38 – 39) Zahlcenost televizí v posledních desetiletích značně stoupá, detaily obyčejných věcí se oproti ní zdají být nesmyslné. A patetická imbecilita? Nad tou se musíme zamyslet každý sám, ta je totiž doslova jen v naší hlavě. Pokud v dnešní, „vědecké“ době převzal člověk otěže od institucionalizovaného náboženství a snaží se být svým vlastním pánem, přiznejme si, moc nám to nejde. Technický se sice rozvíjí velmi rychle (oproti historii), avšak lidé již částečně pozapoměli na psychický rozvoj lidstva, který naopak vinou technického zahlcení upadá. Náš život se poté mění částečně jen na svět „času, morálních soudů a užitečného uvažování, svět, vlastního prosazování, nadutosti, nadhodnocených slov a uctívání různých vymyšlených model.“ (Huxley, 1977: 40)

„...jó, to je, to je hrozně zajímavá otázka tohleto, je to složitý, no. Jako jsme prostě přeúčovaný, naše kultura nás prostě přeúčí tak, jak je pro tu kulturu vhodný, abysme se v ní dokázali orientovat a pohybovat, ale právě tadyta šablona kulturní - když to tak nazvu, nám právě může vzít spoustu nějaký přirozenosti. Mně se to nějak poslední dobou nelíbí, jak je ta

naše kultura nastavená, vede to do záhuby, všichni to víme - ekonomika je píčovina, je to postavený na vyčerpatelnejch zdrojích, takže prostě to je hloupost už jako taková, že jo. Ekonomika je postavená na tom, aby stále stoupala, stoupala, stoupala, ale prostě každej ví, že to nemůže stoupat donekonečna, takže to jednou spadne a bude prostě průšvih. No, takže tak celkově je ta naše západní společnost tak divně nastavená, že vlastně východisko nemůže bejt jiný, než zase nějaká válka, nebo prostě záhuba naší civilizace jako takový. Ale tak to jsou takový věci, který v podstatě si každej uvědomuje, aniž by o tom přemýšlel, že tady asi něco není dobře, když se podíváš na farmaceutickéj průmysl, když se podíváš na zbrojení...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Huxley popisuje další ze zážitků pod vlivem meskalinu, kdy se „omámen“ touto látkou díval na autoportrét francouzského malíře Paula Cézanna (*Self-Portrait in a Straw Hat*, 1875-76). Stručný avšak všímavý popis obrazu rázem vystřídají slova: „Je to samozřejmě skvělé dílo, ale to, co jsem nyní viděl, nebyl už pouhý obraz. Hlava náhle nabyla třetího rozměru a oživila, vypadala jako malý zlý skřet, který se dívá skrze okno. Začal jsem se tomu smát. Když se ostatní ptali, proč se směji, jenom jsem opakoval: „Co si to vlastně namlouvá! Kdo si vůbec myslí, že je?“ A tato otázka nebyla adresována jenom Cézannovi, nýbrž člověku jako takovému. Co si vlastně všichni myslíme, že jsme?“ (Huxley, 1977: 41). Ano, co si myslíme že jsme? Pokud to sami nevíme, nebo nám to nepřijde podstatné, můžeme vůbec říci, že se chováme přirozeně? To jistě ne. Na druhou stranu, ve chvíli, kdy si kdokoliv z nás skutečně uvědomí, kdo (nebo co?) vlastně jsme, jeho životu to moc neulehčí – spíše naopak. To pouze on sám se stane vnímavějším, pozornějším k událostem okolo sebe, začne se zřejmě zamýšlet nad tím, proč se mezi lidmi dějí ty (ošklivé) věci, které se dějí, co má vlastně za účel lidské bytí,... Máme si každý „odžít“ svůj život a co nejvíce si ho (po svém) užít? To potom ale

lidské bytí žádný vyšší účel nemá. Nebo jde „pouze“ o to, vydržet (jakožto lidstvo) na světě co nejdéle? Je cílem lidského bytí technický pokrok a dobývání vesmíru, nebo spojení s ostatními civilizacemi? A pokud jsou ve vesmíru další civilizace, ví o nás a jen s námi nechtějí mít nic společného (a je tedy na nás buď více technicky pokročit a „vnutit“ se jim, nebo vyspět psychicky a dokázat, že jsme schopni „vyšší“ existence), nebo také pořád vlastně netuší, zda mimo jejich svět „žije“ ještě někdo další? Podobných otázek vyvstane mnoho, pokud ale nejsme schopni jistě odpovědět ani na jednu z nich, může se zdát, že nemá cenu je dále rozvíjet. S tím ale nesouhlasím. Často se stane, že správnou otázkou dostaneme (při jejím vyslovení) správnou odpověď.

Již několikrát jsem zmínil podobnost účinků meskalinu a marihuany, zde je další výčet společných účinků a vlivů na člověka. Produkce enzymů, které zajišťují činnost našeho mozku je tlumena meskalinem, tím se snižuje zásobování nervových buněk glukózou, což zřejmě způsobuje následující stavy a změny ve vnímání: „1. Schopnost vzpomínat si a »myslet přímo« je redukována jen částečně, či snad vůbec. 2. Vizualní dojmy se mocně zesilují, takže oko opět získává svou vjemovou nevinnost dětství, kdy se tento smysl ještě okamžitě a automaticky nepodřizuje předem dané představě. Zájem o prostor se zmenšuje a zájem o čas klesá téměř na nulu. 3. Ačkoliv intelekt zůstává nepoškozen a vnímání se intenzivně zlepšuje, vůle trpí hlubokou změnou k horšímu. Pod vlivem meskalinu člověk například nevidí žádný důvod k tomu, aby dělal cokoliiv konkrétního, a většinu situací, v nichž by byl normálně s to trpět a jednat, shledává zcela nezajímavými. Nehodlá se jimi obtěžovat z toho prostého důvodu, že jej obklopují věci daleko zajímavější. 4. Tyto zajímavější věci lze prožívat »tam« či »tady« nebo v obou světech — ve vnitřním i vnějším — simultánně, či naopak za sebou. To, že jsou skutečně a jednoznačně lepší a zajímavější, připadá všem konzumentům meskalinu, pokud berou drogu se zdravými játry a neztrápenou duší.“ (Huxley,

1977: 28 – 29) Všechny tyto důsledky je (dle výpovědí informátorů) možné najít i po užití marihuany.

„...tak to se nedá říct asi objektivně, samozřejmě ze svého subjektivního pohledu můžu říct, že asi určitě se do toho víc ponoříš, no, jak jsem říkal právě předtím, že člověk si po trávě připadal jakoby víc přítomnej, jak se mu víc zpomalil ten čas, víc začal vnímat ten časoprostor, tak se pak dokážeš víc soustředit na to, co třeba tvoříš, seš v tom víc ponořenej, ten časoprostor běží jinak, protože tam je zajímavý, že se ti s tím jako mění tok času, žejo. To, jak vnímáš, jak teče čas. Takže v tu chvíli tam může být rozdíl v tom, že když jdeš něco dělat a seš třeba pod vlivem marihuany, tak vlastně nevnímáš ten čas jako normálně, a můžeš to, co bys normálně dělal třeba půl hodiny, tak děláš třeba dvě hodiny a nebo naopak zase třeba míň, no, nevim, může to na každého působit jinak. Ale rozhodně to má vliv na to, jak to vnímáš, a tak. Určitě, no...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Pod účinky marihuany se člověk začne často ptát (někdy především sám sebe) na spoustu otázek, přičemž tedy tuší, že něco není v pořádku. Pokud začne svou cestu za hledáním a poznáním lidské existence, často se ubírá směrem k náboženství. Náboženství a „místní“ kulturní zvyky, návyky a zvyklosti jsou vždy svázány s přesvědčením, že „je to tak správně“, přičemž toto přesvědčení se u každého zakládá nejvíce na výchově společností (= ať už školou, rodinou, partou, ...) a prostředí (i geografickém), ve kterém vyrůstáme. V neposlední řadě je to však i na nás samotných. Na nás samotných je, zda budeme bezhlavě a bezmyšlenkovitě následovat rady, názory a snahy (většinou dospělých) lidí, kteří nás v tuto dobu obklopují (ať už kamarádi, rodina, učitelé, ...), nebo se nad každým výrokem na chvíli pozastavíme (alespoň symbolicky) a necháme svou hlavu, aby si to přebrala po svém. Lépe

řečeno musíme hlavně sami chtít přebrat si tyto informace po svém. Již zde je patrná snaha o nějakou změnu. Změnu našeho rozhodování, které by se mělo při většině důležitých věcí odprostit od „obecného“ názoru, jelikož to je často pouze vize společnosti či médií. Abychom dokázali objektivně a správně rozhodovat, musíme si uvědomovat všechny důležité kontextové souvislosti. To sice není vůbec jednoduché, zároveň to není ale ani složité. Náš mozek je důmyslný nástroj, jen potřebuje mít dostatečnou podporu duše (občas i ducha) a volnost osobnosti, namísto přednastaveného pozorovacího vzorce (a v tuto chvíli se myslí chopí marihuana a dodává jí podporu aby se zaměřovala pouze na důležitější souvislosti a detaily). Pokud se této podpory nedostává, žijeme omezený život v omezeném světě, posloucháme informace (nejen v médiích), které jejich interpreti často sami „jen“ někde slyšeli či bezmyšlenkovitě přejali a vymysleli, a povětšinou se jimi řídíme, bereme je jako jasný fakt a ani nás nenapadne se nad nimi zamyslet. Ani nás nenapadne, že by to vlastně mohlo být jinak, přičemž spousta z nich jsou pouze něčí domněnky či historické návyky, které společnost zavedla jako pravdivé a (jediné) správné. Další spousta z nich jsou potom sice vědecky ověřená fakta, ale jak víme, že jsou opravdu správná a že je správné se jimi řídit? Někdo nám to řekl. A jemu to také někdo řekl. A když se dostaneme až na konec tohoto řetězu, často zjistíme, že se tyto poznatky zakládají na zcela jiných skutečnostech ve zcela jiné kultuře, na poznacích, které byly zpracovány minimálně desítky let zpět. A jak tyto staré (či možná lépe řečeno zastaralé nebo stereotypní) názory pomáhají rozvoji lidstva? Moc ne, že? Nemůžeme (a ani nedokážeme) nikoho nutit, aby probral svou hlavu a přehodnotil (nebo možná poprvé úplně sám zhodnotil) své hodnoty. Aby se zamyslel nad tím, co je jeho vlastní názor a co pouze slyšel a bere to jakože „tak to prostě je“. Nemůžeme nikoho nutit, aby se (vlastně téměř za každou větou) ptal (sám sebe) „proč?“. Pak se ale také nemůžeme divit, že nám uniká pravá podstata bytí.

Když si uvědomíme, jaký technický pokrok udělá lidstvo každých deset let, vyvstává otázka, kde bychom mohli být, pokud bychom trochu upustili od technického vnímání světa a zahleděli se na nějaký čas do sebe, zamysleli se nad věcmi, které nám obyčejně připadají tak obyčejné a které nám tolik zevšednily, jelikož se s nimi dnes a denně setkáváme či dokonce řídíme.

Většina lidí nahlíží na svět „vědeckým“ pohledem. Je to zavedený zvyk, stejně jako (bylo dříve) náboženství. Pokud se na náboženství podíváme s dostatečným odstupem, uvidíme, že nejde o nic jiného, než soubor zvyků a navyklých zákonů / pravidel života. O co se ale opírá představa, že je to tak správné? O „zkušenost“ z historie? Ale čí zkušenost? Lidí, kteří žili nejen desítky, ale i stovky let před námi. Jestliže se za tu dobu technologie a „fyzická“ vyspělost lidstva tolik vyvinula (jak myslí většina moderních lidí), není na čase zvážit, zda by se teď neměla více vyvíjet psychická stránka lidského vývoje? Člověk má spoustu možností, ne všechny jsou ale správné či „k něčemu“. Společnost má také spoustu možností, jak se vyvíjet, jenže aby se hnula společnost, musí se shodně „pohnout“ lidé (kteří jí vládou). Možnost změny sice nemá jen vládnoucí skupina lidí, má ale největší vliv a nejsnadnější příležitost „otočit kormidlem“ a nasměrovat společnost „správným“ směrem. Tento směr může být ale pro každého jiný a zde nastává zřejmě největší problém. Dokud ale budou rozhodovat lidé, kteří jsou spokojeni, pro uspokojení nespokojených již nezbyde motivace, čas ani prostor. A bohužel, nespokojeným nezbyvá nic jiného, než se spokojit v nespokojenosti a „ohlodávat kosti“, jež jim velkoryse darují vládnoucí lidé. Turner líčí (nejen) Ndembuský rituál volby nového náčelníka, ten musí po nějakou dobu snášet nejen psychické ale i fyzické násilí, aby se „ověřila“ jeho psychická vyrovnanost a aby svým budoucím poddaným dokázal, že není pomstychtivý, urážlivý, že nebude vládnout jen pro sebe, ... bylo by zajímavé přebrat některé zvyky těchto společností. Kandidátů na vládnoucí posty by jistě

velmi ubylo, kdyby těmto lidem hrozilo kromě nadstandartních platů, zvláštních imunit a práv i něco méně příjemného.

Technický pokrok je důkaz, že lidský mozek dokáže neuvěřitelné věci. Jen musí chtít. Proč se ale lidstvo uvrhlo do technického rozvoje? Je elektronika v moderních domácnostech pouze vedlejším efektem snahy o co nejdokonalejší vojenskou a „satelitní“ vyspělost, která je již po několik desetiletí zjevná u většiny „vyspělých“ států? To je snad cílem lidského života nadvláda nad Zemí? Nebo byla hlavní motivací pro technický pokrok touha po pohodlí? Vzhledem k chování většiny lidí to tak vypadá. Nebo lidstvo nejdříve musí dosáhnout určitého stupně technického pokroku, aby bylo schopné a otevřené k pochopení světa? Nebo k tomu dospějí jen někteří jedinci? A kdy k němu dospějí? Když dospějí? A kdy dospějí? Stejně tak společenské (především humanitní) vědy se nemůžou rozvíjet (maximální rychlostí a) správným směrem, dokud systém školního vzdělávání neprojde změnou a nezaměří se více na rozvoj vnímání reality a vlastního „Já“. Otázkou zůstává, zda má o tuto skutečnost zájem společnost (nebo spíše společenská struktura) jako taková, když již po desítky let vychovává jedince spíše jako nástupce nynějších pracovníků, než aby v něm rozvíjela individuální názor a vlastní chápání reality. Během dětství jsou nám do hlavy vkládány věci ověřené, zavedené, historicky uznané, naučené, převzaté. A pro nás je jednodušší zavřít oči a začít slepě důvěřovat. Některé názory či fakta se samozřejmě dají jen těžko ověřit, tím spíše by k nim ale lidé neměli přistupovat se 100% důvěrou.

„...mně přijde, že my, jako západní společnost, máme hrozně debilně postavený systém, nevím, prostě mně přijde, že je to to gró ty záhuby, do který se to žene, to, jak jsme to tady debilně nastavili, ono to má kořeny už v antice, žejo. Ale tadyto, jak jsme si nastavili ten západní svět, jak neustále potřebujem všechno změřit, vypočítat, přesně udat kótu ty vole a ke

všemu musíš prostě dojít empiricky, změřit to a přitom prostě věci, ke kterejm my teďka docházíme pomocí složitých výpočtů a počítačových různých programů a píčovín, tak to věděli tři tisíce let před náma na základě instinktu prostě, kterej se úplně vytrácí, žejo, tady v té civilizaci. Nevím, no, teď zase jsem nad tím nějak přemýšlel, když vidím, jak se ten svět žene docela do hajzlu trošku...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Nemůžeme se ale divit (tedy určitě ne společnosti), pro společnost je jednodušší mít „armádu inženýrů“, kde může jednoduše nahradit jednoho druhým, protože jsou stejně „naprogramováni“. Je to tak správně? A jak se má člověk naučit sám myslet a přemýšlet, když ve škole (kde nás učí pro život) jde především o systematické učení se vzorců a historie? To jácí opravdu jsme si ale nakonec můžeme zvolit sami. Znamená to ale odpoutat se od zvyklostí, řádů, zákonů a také od svého přesvědčení – tím nemyslím jen náboženská či politická pravidla, ale také „obecné vědecké vědění“ nebo další formy víry. Vždy si musíme pamatovat, že i když jednotlivci tvoří společnost, společnost není taková, jako jednotlivci, dá se říci, že „žije vlastním životem“.

Můžeme říct, že v „naší, vědecké“ éře se náboženské teorie přetvřily do politických názorů a náboženské „praktiky“ vystřídaly vědecké postupy?

„Svět je iluzí, avšak iluzí, kterou musíme brát vážně, protože je reálná v celé šíři ve všech aspektech reality, které jsme schopni vnímat. Naším úkolem je probudit se. Musíme proto najít způsob, jak poznat celek reality i v té iluzorní části, kterou jsme schopni vnímat svým omezeným vědomím výlučně orientovaným na vlastní osobu. Nemůžeme žít bezmyšlenkovitě s přesvědčením, že tato iluze je celou realitou, zároveň však ani nelze přemoudřele od této iluze utíkat. Neustále se proto musíme snažit být otevření vůči možnostem, jak své vědomí rozšířit. Nemůžeme žít v izolaci od světa, který je nám daný

(daný jako dar lidstvu, nebo se jedná o svět či život daný společností? (*pozn. aut.*), nýbrž se musíme různými způsoby učit, jak ho měnit a tvořit. Příliš moudrosti škodí stejně jako její nedostatek a my se nemůžeme uchýlovat k žádným pochybným řešením.“ (Huxley, 1977: 104 – 105)

Uživatel marihuany vníma svět často otevřeně, nezaujatě vůči obecným náhledům a stereotypům, zároveň však s pohledem do detailu věci a určitým zapálením a snahou zjistit skutečnost a nejen následovat pohled, který nám interpretují média či společnost. Většina uživatelů vnímá detailně i detaily a ty se snaží vzít v úvahu při formování svého názoru a náhledu na skutečnost.

„Všechno naše vzdělání, literární i přírodovědné, všeobecné i speciální, je dnes ve skutečnosti převážně verbální, a tudíž selhává právě v tom, oč usiluje. Namísto toho, aby vedlo děti k proměně v plně rozvinutého dospělého člověka, vyrábí studenty přírodních věd, kterým jsou naprosto cizí ty nejprimitivnější prožitky, a studenty humanitních oborů, kteří nic nevědí ani o sobě, ani o druhých lidech.“ (Huxley, 1977: 84) Ti žijí v jednom velkém naučeném vzorci a jen opakuji naučené definice. „Systematické rozumování je samozřejmě něco, bez čeho se nejspíš jako lidský druh ani individuum nemůžeme obejít. Máme-li si ovšem zachovat duševní zdraví, neobejdeme se pravděpodobně ani bez přímého (a čím nesystematičtějšího, tím lépe) vnímání vnitřního a vnějšího světa, do něhož jsme se narodili. Tato daná realita, nepostižitelná jakýmkoliv verbálním porozuměním, přesto umožňuje, abychom ji mohli přímo a v jistém smyslu i plně chápat.“ (Huxley, 1977: 87 – 88) „Nikdy se samozřejmě neobejdeme bez jazyka a ostatních systémů symbolů, neboť pouze jejich prostřednictvím jsme se pozvedli nad zvířata na úroveň lidských bytostí. Ovšem stejně tak, jako z těchto systémů máme užitek, můžeme se lehce stát i jejich oběťmi. Není totiž vůbec

jednoduché umět zacházet se slovem. Na svět bychom se proto měli učit dívat také přímo a nejenom skrze polopropustnou clonu pojmů, které převrátí každou danou věc do familiární podoby, označí ji nějakou obecně použitelnou nálepkou nebo nicneříkajícím vysvětlením.“ (Huxley, 1977: 83 – 84)

„Struktura a vysoké funkce, které struktura vytváří, jsou chápány jako prostředky k zajištění veřejného blaha, nikoli jako nástroje k osobnímu povýšení.“ (Turner, 1969: 104)

Bohužel v dnešní době v moderních společnostech je tento fakt překrucován a nakonec možná úplně převrácen. Lidstvo se nemůže posunout „dále“ pokud ho budou brzdit a přibrzďovat chamtiví vůdci bez sociálního citění, budující pouze vlastní kariéru a propagující (a obhajující) především vlastní názory.

„*Myšlení přírodních národů*“ „Lévi-Strauss celkem správně zdůraňuje, že myšlení přírodních národů využívá vlastnosti jako shoda, opozice, souvztažnost a transformace, které jsou také typické pro rozvinuté myšlení.“ (Turner, 1969: 49). Ještě aby nebyly, naše „rozvinuté“ myšlení se přece také muselo vyvíjet a používalo k tomu právě tyto vlastnosti. Nebýt zaslepen vědou a podívat se na svět očima „přírodních“ národů člověku pomůže ujasnit si, co je skutečně důležité a co je za důležité pouze (vynuceně) vydáváno společností. Společenská struktura je založena na vládě „mocných“, ti se však bohužel povětšinou zabývají spíše vlastním prospěchem a životem. Budují nové pozice pro specialisty (nejrůznější odborníky na cokoliv, „práškovací“ lékaře, „schopné“ politiky, ...) a ti díky své oddanosti oboru přemýšlí pouze tak, jak je společnost naučila. Společnosti tento způsob vyhovuje, jelikož většina těchto specialistů nikdy neopustí svůj naučený řád a tím oddává svůj život pomoci společenské struktury nikoli však lidem.

„...co mě zaujalo, co jsem měl v poslední době možnost číst bylo o REM fázích spánku při trávě. Klasická REM fáze je ta doba, kdy se ti zdají sny, žejo, a je jich zhruba nějakých - když je člověk mladší, nebo jako v tom ideálním věku, tak je jich zhruba sedm, osm za noc a postupně se prodlužují. A vlastně v tu dobu tobě jak se zdají sny, tak se ti jako formuje mozek, ten mozek je nějakým způsobem aktivní, ukládá se ti tam jakoby právě ty paměťové buňky, různě se to spojuje a různě se to tam vlastně šuplíkuje, jako když děláš nějaký čištění disku a všechno si zařadíš tam, kam máš, žejo. A právě když seš zhulenej, tak ta tráva jakoby zkracuje ty REM fáze spánku, to je jakoby z nějakých testů dokázaný a proto, když si zahulíš, tak se ráno probudíš a nejseš čerstvej, seš prostě ráno takovej rozlámanej. A to je právě proto, že se ti přes noc nemůže urovnat ta mysl, takže není úplně - i když to taky dělám dost často - tak není úplně dobrý se nahulit před spaním. Tak aspoň ty dvě, tři hodiny předtím, ať už v tu chvíli je pak mírnější ten rauš, tak se ráno probudíš a seš celkem čerstvej, ale když si zahulíš třeba hodku před spaním, nebo půl hodiny a jdeš spát, tak se ráno vzbudíš úplně hotovej, žádný sen nepřipadá v úvahu, to jako prostě neexistuje...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

„...je asi zajímavý ještě zmínit, co se vlastně stane, když tu trávu užiješ v maximálním množství, což znamená aplikaci v jídle, kdy vlastně vyvaříš nějaký mlíko nebo uděláš nějakou čokoládu a když to uděláš opravdu silný a pak požiješ jakoby opravdu velký množství THC, tak vyloženě můžu říct, že ten stav je bez rozdílu pro každého nepříjemnej, bez rozdílu. Neviděl jsem člověka, kterej by ustál Máňovo mlíko, neviděl. Šílený. A je to opravdu nepříjemný i jako psychicky. Těžko srovnat s něčím, jo, ale fakt to je nepříjemnej stav tohleto. Hrůza, fuj, už bych to nikdy nechtěl...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

ZÁVĚR

Má marihuana vliv na chápání světa, života a jeho hodnot? Jistě má. Její vliv je však úzce spojen s psychickým rozpoložením uživatele. Dá se říct, že marihuana pouze prohloubí zaměření naší psychiky, rozpoložení naší mysli. Užití marihuany může pomoci otevřít „záklopku“ v naší mysli. Záklopku, která za normálních okolností brání, či spíše redukuje tok našich myšlenek. Díky psychoaktivním látkám v marihuaně tato záklopka mizí a s ní i redukce myšlenek zaměřená pouze na život ve společenské struktuře. Uživatelé často zažívají nával neutříbených myšlenek. Myšlenek, které se však v jejich hlavě nezrodily díky marihuaně, marihuana byla pouze jakýmsi přemostěním mezi vědomím a podvědomím.

„...spousta kontaktu, spousta příležitostí, co mi to poskytlo, spousta nových myšlenek, spousta, jako hodně různomyšlenkářských lidí, když to takhle řeknu. Prostě hrozný blázní, cestovatelé a šílenci, jo, to je spíš to, co jsem díky té trávě poznal a co mi zase otevřelo další hranice té mé osobnosti a to se dá zas nějak naplňovat téma pozitivníma věcma...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Tyto myšlenky je za nepozměněných okolností nenapadlo více „zkoumat“, přemýšlet o nich a tak je jejich mozek opět „uložil na své místo“ pro další příležitost. Ta může přijít po určité změně. Ať po změně názorů, životního stylu či změně našeho vědomí. Informace které má náš mozek k dispozici dostávají nový náboj, kontext kolem nich se v tyto chvíle mění a myšlenky, dříve „označené“ za nepotřebné, nesmyslné, matoucí či bezúčelné, se opět dostávají blíže našemu vědomí. Nyní však s pozměněným či zcela novým kontextem. Tím dostávají jiný směr a mohou být spojeny s dalšími (dříve nezajímavými) myšlenkami, fakty a informacemi.

Ve spojitosti s odlišnými skutečnostmi se pak „huliči“ často sami diví, že jim dříve tyto myšlenky unikaly či přišly nezajímavé. V těchto stavech také zažívají neobvyklou synchronizaci myšlenek s dalšími účastníky „marihuanového dýchánku“. Díky tomu zřejmě výrazně roste důvěra a porozumění mezi uživateli marihuany.

„...a ty hodnoty mně to pomohlo taky sestavit vlastně, nějakým způsobem i ty sociální, že dřív jsem chtěl bejt s každým zadobře, hlavně s těma největšíma frajerama a dneska to mám prostě u prdele, žejo, chovám se tak, jak je mi příjemný a buď ten člověk mě bere takovýho, jakej jsem a je to oukej a nebo ne a pak mě ten člověk prostě nezajímá, no...“ (zdroj: vlastní výzkum 2014 - 2016)

Po užití marihuany člověk mnohdy (alespoň částečně) přehodnotí své postoje, názory i úhel pohledu na různé skutečnosti či události. Tuto změnu si s sebou však přenesení i do každodenního života. Při svém výzkumu jsem se také několikrát setkal i s názorem, že se lidé díky marihuaně naučili více vnímat svět kolem sebe, stali se přívětivějšími k ostatním lidem, naučili se lépe mluvit s cizími lidmi přehodnotili svůj život i své cíle. Začali se více soustředit na svůj život na Zemi a také si více uvědomují svou existenci, „dar“ života i způsob žití lidí. Přestali hltat „mediální realitu“ a zaměřili se více na vlastní vnímání společnosti (společenské struktury) i každodenních starostí, které jim již nepřípadají nepřekonatelné, jako tomu bylo často dříve, když marihuanu neužívali či užívali jen výjimečně.

Je jasné, že vliv marihuany na chápání světa, života i jeho hodnot je veskrze pozitivní, sami uživatelé si ale dobře uvědomují i záporné vlastnosti marihuany, tedy lépe řečeno záporné dopady na člověka. V žádném případě nechci marihuanu doporučovat, či propagovat mezi širokou veřejností. Pokud si k ní člověk najde sám cestu, marihuana mu může být dobrým prostředníkem mezi vědomím a podvědomím, být impulsem ke změně vnímání

okolního světa, nebo (pouze) odrazovým můstkem dobré nálady. Každý však musí mít na paměti, že s marihuanou je to jako s ohněm, může být dobrým sluhou, ale zlým pánem.

Zdroje:

EMOTO, Masaru. *Skrytá tajemství vody*. Hodkovičky [i.e. Praha]: Pragma, c2013. ISBN 978-80-7349-223-6.

HAAG, Stefan. *O druidských nápojích a čarodějném bejlí: léčivé a kouzelné byliny celého světa*. Praha: Granit, 2003. ISBN 80-7296-027-X.

HUXLEY, Aldous. *Brány vnímání*. Praha: DharmaGaia, 1996. Nové trendy. ISBN 80-85905-28-0.

HUXLEY, Aldous. *Konec civilizace*. Vyd. 3., v nakladatelství MAŤA 2. Praha: Maťa, 2004. Šťastné zítřky (Maťa). ISBN 80-7287-089-0.

LORENCOVÁ, Radmila. *Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany*. V Praze: Dauphin, 2011. ISBN 978-80-7272-247-1.

RÄTSCH, Christian. *Psychoaktivní rostliny: historie, léčení, účinky, příprava, rituály*. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2011. ISBN 978-80-7336-625-4.

ROBINSON, Rowan. *Velká kniha o konopí*. Vyd. 3. Praha: Volvox Globator, 2004. ISBN 80-7207-532-2.

SCHULTES, Richard Evans., Albert HOFMANN a Christian RÄTSCH. *Plants of the gods: their sacred, healing, and hallucinogenic powers*. Rev. and expanded ed. Rochester, Vt.: Healing Arts Press, 2001. ISBN 0892819790.

TURNER, Victor Witter. *Průběh rituálu*. Vyd. 1. Překlad Lucie Kučerová. Brno: Computer Press, 2004. Eseje a studie. ISBN 80-7226-900-3.

VALÍČEK, Pavel. *Rostlinné omamné drogy*. 1. vyd. Benešov: Start, 2000. ISBN 80-86231-09-7.

VOGELTANZ, Vladimír. *Co s doktorem: [cesta etikoterapie]*. Olomouc: Fontána, 1997. ISBN 80-86179-01-X.

VOGELTANZ, Vladimír. *Co s doktorem 2: [cesta etikoterapie]*. Olomouc: Fontána, 2007.

Endokanabinoidy. *Chemické listy* [online]. 2006, **2006**(100), 314 - 322. Dostupné z: http://www.chemicke-listy.cz/docs/full/2006_05_314-322.pdf [cit. 2016-08-25]

Aldous Huxley. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Aldous_Huxley [cit. 2016-08-30]